

Agencja Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji
Wydział Oceny Technologii Medycznych

**Benazeprilum, candesartanum cilexetilum, enalaprilum,
losartanum, quinaprilum, ramiprilum, spironolactonum,
telmisartanum i valsartanum
we wskazaniach
innych niż określone w ChPL**

Opracowanie na potrzeby oceny zasadności dalszego
finansowania leków zawierających daną substancję
czynną we wskazaniach innych niż wymienione
w Charakterystyce Produktu Leczniczego

Raport nr: OT.4321.21.2018

Data ukończenia: 13 grudnia 2018 r.

Spis treści

1. Przedmiot i historia zlecenia	3
2. Rekomendacje kliniczne	4
3. Wskazanie dowodów naukowych	9
3.1. Leczenie renoprotekcyjne, nadciśnienie tętnicze, przewlekła choroba nerek i niewydolność serca w populacji pediatrycznej	9
3.1.1. Wyszukiwanie dowodów naukowych	9
3.1.2. Opis badań włączonych do analizy	9
3.1.3. Wyniki analizy skuteczności klinicznej	12
3.1.4. Wyniki analizy bezpieczeństwa	15
3.2. Omówienie wyników badań oraz ograniczenia analizy klinicznej	16
4. Źródła	17
5. Załączniki	23
5.1. Wykaz leków zawierających ocenianą substancję czynną finansowanych ze środków publicznych w ramach ocenianego wskazania	23
5.2. Strategia wyszukiwania publikacji	29

1. Przedmiot i historia zlecenia

W związku z art. 40 pkt. 4 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o refundacji leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1844 z późn. zm.) niniejsze opracowanie stanowi aneks do raportu nr AOTMiT-OT-434-38/2015, na podstawie którego została wydana Opinia Rady Przejrzystości nr 42/2016 (dot. benazeprilum); 43/2016 (dot. candesartanum cilexetilum); 44/2016 (dot. enalaprilum); 45/2016 (dot. losartanum); 46/2016 (dot. quinaprilum); 47/2016 (dot. ramiprilum); 48/2016 (dot. spironolactonum); 49/2016 (dot. telmisartanum); 50/2016 (dot. valsartanum) w sprawie zasadności finansowania ze środków publicznych wnioskowanych substancji czynnych w nw. wskazaniach:

Substancja czynna	Wskazania
benazeprilum	• Leczenie renoprotekcyjne u dzieci do 18 roku życia
candesartanum cilexetilum	• Nadciśnienie tętnicze u dzieci do 6 roku życia; • Przewlekła choroba nerek u dzieci do 18 roku życia; • Leczenie renoprotekcyjne u dzieci do 18 roku życia
enalaprilum	• Niewydolność serca inna niż określona w ChPL - u dzieci do 18 roku życia; • Przewlekła choroba nerek u dzieci do 18 roku życia; • Leczenie renoprotekcyjne u dzieci do 18 roku życia
losartanum	• Nadciśnienie tętnicze inne niż określone w ChPL - u dzieci do 18 roku życia; • Przewlekła choroba nerek inna niż określona w ChPL - u dzieci do 18 roku życia; • Leczenie renoprotekcyjne u przypadkach innych niż określone w ChPL - u dzieci do 18 roku życia
quinaprilum	• Nadciśnienie tętnicze inne niż określone w ChPL - u dzieci od 6 do 18 roku życia; • Przewlekła choroba nerek u dzieci od 6 do 18 roku życia; • Leczenie renoprotekcyjne u dzieci od 6 do 18 roku życia
ramiprilum	• Przewlekła choroba nerek inna niż określona w ChPL - u dzieci do 18 roku życia; • Leczenie renoprotekcyjne w przypadkach innych niż określone w ChPL - u dzieci do 18 roku życia
spironolactonum	• Nadciśnienie tętnicze inne niż określone w ChPL - u dzieci do 18 roku życia
telmisartanum	• Nadciśnienie tętnicze inne niż określone w ChPL - u dzieci do 18 roku życia; • Przewlekła choroba nerek u dzieci do 18 roku życia; • Leczenie renoprotekcyjne u dzieci do 18 roku życia
valsartanum	• Nadciśnienie tętnicze inne niż określone w ChPL - u dzieci do 6 roku życia; • Przewlekła choroba nerek u dzieci do 18 roku życia; • Leczenie renoprotekcyjne u dzieci do 18 roku życia.

Niniejszy raport stanowi aktualizację danych zawartych w poprzednich opracowaniach w zakresie:

- istnienia nowych wytycznych praktyki klinicznej;
- istnienia nowych dowodów naukowych na potrzeby oceny skuteczności i bezpieczeństwa ocenianej technologii medycznej.

2. Rekomendacje kliniczne

W 07.12.2018 r. przeprowadzono wyszukiwanie, którego celem było zaktualizowanie informacji o wytycznych praktyki klinicznej opisanych w raporcie AOTMiT z 2016 roku.

Przeszukano następujące źródła w celu odnalezienia wytycznych praktyki klinicznej:

- polskie: *Polskie Towarzystwo Nadciśnienia Tętniczego, Polskie Towarzystwo Nefrologii Dziecięcej, Polskie Towarzystwo Kardiologiczne,*
- europejskie i międzynarodowe: *National Institute for Health and Care Excellence, The Scottish Intercollegiate Guidelines Network, European Society of Cardiology, The International Society for Heart and Lung Transplantation, European Society of Hypertension, TripDataBase oraz G-I-N Network.*

W wyniku przeprowadzonego wyszukiwania odnaleziono 4 wytyczne kliniczne odnoszące się do leczenia nadciśnienia tętniczego, niewydolności serca oraz przewlekłej choroby nerek u dzieci i młodzieży.

Ogólne zasady i wskazania do leczenia nadciśnienia tętniczego u dzieci i młodzieży opierają się na ocenie stopnia nadciśnienia tętniczego, jego charakteru (pierwotne, wtórne), towarzyszących schorzeń i powikłań narządowych. Zaleca się monitorowanie i modyfikacje leczenia na podstawie pomiaru ABPM. Leczenie farmakologiczne nadciśnienia tętniczego i wskaźniki skuteczności leczenia zależą od etiologii nadciśnienia (PTNT 2015). Wszystkie odnalezione wytyczne w przypadku leczenia nadciśnienia tętniczego zalecają stosowanie inhibitorów ACE (m. in. benazepril; enalapril; quinapril; ramipril) lub ARB (m.in. kandesartan; losartan; walsartan) w skojarzeniu z antagonistą wapnia lub diuretykiem (ESC/ESH 2018, ESH 2016, PTFND 2015, PTNT 2015), a w przypadku niepowodzenia leczenia 3 lekami (ACE-I lub ARB + CCB + diuretyk tiazydowy/tiazydopodobny) zaleca się włączenie spironolaktonu lub jeśli nie jest on dobrze tolerowany innego diuretyku lub alfa- albo beta- blokerów (ESC/ESH 2018, ESH 2016, PTFND 2015, PTNT 2015).

W przypadku przewlekłej choroby nerek należy rozważyć zindywidualizowane leczenie, gdyż wymaga ono na ogół terapii wielolekowej. Jako leczenie wstępne zaleca się standardowe postępowanie jak w leczeniu nadciśnienia tętniczego, tj. połączenie blokera RAS (inhibitora ACE lub ARB) z antagonistą wapnia lub diuretykiem (ESC/ESH 2018, PTNT 2015).

W przypadku niewydolności serca stosowanie beta-blokerów w skojarzeniu z innym lekiem z jednej z głównych grup. U pacjentów z niewydolnością serca ze zmniejszoną frakcją wyrzutową (HFrEF) zaleca się, aby leczenie obniżające ciśnienie krwi zawierało inhibitor ACE lub ARB, a także beta bloker i diuretyk i/lub MRA, jeśli jest to konieczne. W przypadku braku skuteczności leczenia do ww. terapii można dodać dihydropirydynowego antagonistę wapnia (ESC/ESH 2018).

Żadne z odnalezionych wytycznych nie wymieniają telmisartanu w leczeniu nadciśnienia tętniczego, niewydolności serca oraz przewlekłej choroby nerek u dzieci i młodzieży. Pozostałe interwencje podlegające ocenie są zalecane w odnalezionych wytycznych w leczeniu nadciśnienia tętniczego, niewydolności serca oraz przewlekłej choroby nerek u dzieci i młodzieży.

Najważniejsze informacje zawarte w odnalezionych wytycznych przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 1. Przegląd interwencji wg wytycznych praktyki klinicznej

Organizacja, rok (kraj/region)	Rekomendowane interwencje		
ESC/ESH 2018 (europejskie)	Wytyczne dotyczą leczenia nadciśnienia tętniczego. Zalecenia dotyczące leczenia farmakologicznego:		
	Rekomendacja		Klasa i poziom dowodów
	Nadciśnienie tętnicze		
	U większości pacjentów z nadciśnieniem tętniczym jako leczenie wstępne zaleca się leczenie skojarzone. Korzystne kombinacje powinny zawierać bloker RAS (inhibitor ACE lub ARB) z CCB lub diuretykiem. Można stosować również inne kombinacje 5 głównych grup leków (tj. diuretyków, beta-blokerów, antagonistów wapnia, inhibitorów ACE i ARB).	I A	
	Zaleca się rozpoczęcie leczenia za pomocą kombinacji 2 leków, najlepiej w SPC. Wyjątek stanowią wrażliwi starsi pacjenci oraz osoby z niskim ryzykiem i z nadciśnieniem 1. stopnia (szczególnie, jeśli SBP jest <150 mmHg)	II B	
	Jeśli stosowanie 2 leków nie przynosi efektów, należy włączyć trzeci lek, zazwyczaj bloker RAS (inhibitory ACE lub ARB) + CCB + diuretyk tiazydowy/tiazydopodobny, najlepiej jako SPC.	I A	
	Jeśli stosowanie kombinacji 3 leków nie jest skuteczne, należy włączyć spironolakton lub jeśli nie jest on tolerowany, inny diuretyk (np. amilorid lub inny diuretyk w wysokich dawkach), lub β -bloker, lub α -bloker.	I B	
	Kombinacja 2 blokerów RAS (inhibitory ACE lub ARB) nie jest zalecana.	III B	
	Niewydolność serca		
	W przypadku niewydolności serca zaleca się stosowanie beta-blokerów w skojarzeniu z innym lekiem z jednej z głównych grup.	I A	
	U pacjentów z niewydolnością serca ze zmniejszoną frakcją wyrzutową (HFrEF) zaleca się, aby leczenie obniżające ciśnienie krwi zawierało inhibitor ACE lub ARB, a także beta bloker i diuretyk i/lub MRA, jeśli jest to konieczne.	I A	
	W przypadku braku skuteczności leczenia do ww. leków można dodać dihydropirydynowe CCB.	IIb C	
	Przewlekła choroba nerek		
	W przypadku przewlekłej choroby nerek należy rozważyć zindywidualizowane leczenie, biorąc pod uwagę tolerancję na lek i wpływ na czynność nerek i poziom elektrolitów.	IIa C	
	Blokery RAS są bardziej skuteczne w zmniejszaniu albuminurii niż inne leki hipotensyjne i są zalecane jako część strategii leczenia pacjentów z NT w przypadku mikroalbuminurii lub białkomoczu.	I A	
	Jako leczenie wstępne zaleca się połączenie blokera RAS z CCB lub diuretykiem.	I A	
	Skojarzenie dwóch blokerów RAS nie jest zalecane.	III A	
	Wytyczne w celu odnalezienia szczegółowych informacji dotyczących leczenia nadciśnienia tętniczego u dzieci i młodzieży odsyłają do rekomendacji ESH z 2016 roku (uwzględniono w niniejszym opracowaniu). <i>Siła rekomendacji:</i>		
Klasa rekomendacji	Definicja	Sugerowane słowo	
Klasa I	Dowody i/lub ogólne porozumienie, że dane leczenie lub procedura jest korzystna, przydatna skuteczna.	Jest zalecane/wskazane (ang. is recommended/is indicated)	

Organizacja, rok (kraj/region)	Rekomendowane interwencje	
	Klasa II	Sprzeczne dowody i/lub rozbieżność opinii na temat przydatności/skuteczności danego leczenia lub procedury.
	Klasa IIa	Waga dowodów/opinii przemawia za użytecznością/skutecznością.
	Klasa IIb	Przydatność/skuteczność jest mniej udowodniona na podstawie dowodów/opinii.
	Klasa III	Dowód lub ogólna zgoda, że dane leczenie lub postępowanie nie jest użyteczne/skuteczne, a w niektórych przypadkach może być szkodliwe.
	Poziom dowodów	Definicja
	A	Dane pochodzące z wielu randomizowanych badań klinicznych lub metaanaliz.
	B	Dane pochodzące z pojedynczego randomizowanego badania klinicznego lub, dużych nierandomizowanych badań.
	C	Dane pochodzące z konsensusu opinii ekspertów i/lub małych badań, badań retrospektywnych, rejestrów.
	<i>Konflikt interesów: brak informacji</i>	
ESH 2016 (europejskie)	<u>Wytyczne dotyczą leczenia nadciśnienia tętniczego u dzieci i młodzieży.</u>	
	Wybór leków powinien być ukierunkowany na podstawową patofizjologię dziecka i obecność współistniejących zaburzeń.	
	W przypadku braku skuteczności monoterapii zaleca się stosowanie terapii skojarzonej.	
	U chorych z przewlekłą chorobą nerek zaleca się stosowanie inhibitorów ACE oraz leków blokujących receptor 1 angiotensyny II (ARB) , a w przypadku przewlekłej niewydolności nerek zaleca się stosowanie diuretyków tiazydowych i tiazydopodobnych.	
	U chorych z zastoinową niewydolnością serca zaleca się stosowanie diuretyków pętlowych, beta-adrenergicznych blokerów, inhibitorów ACE oraz leków blokujących receptor 1 angiotensyny II (ARB) .	
	Rekomendowane leki hipotensyjne stosowane u dzieci i młodzieży:	
	Grupa leków	Leki
	Diuretyki	Amilorid; Chlortalidon; Furosemid; Hydrochlorotiazyd; Spinorolakton ; Eplerenon; Triamteren
	Beta blokery	Atenolol; Metoprolol; Propranolol
	Antagoniści wapnia	Amlodipina; Felodipina; Nifedipina (o wolnym uwalnianiu)
ACE-I	<u>Benazepril</u> ; Kaptopril; <u>Enalapril</u> ; Fosinopril; Lisinopril; <u>Ramipril</u>	
Leki blokujące receptor 1 angiotensyny II (ARB)	<u>Kandesartan</u> ; Irbesartan; <u>Losartan</u> ; <u>Walsartan</u>	
Leki blokujące receptory α i β	Labetalol	
Agoniści receptorów α -adrenergicznych, działające ośrodkowo	Klonidyna	
Agoniści receptorów α -adrenergicznych, działające obwodowo	Doksazosyna; Prazosyna	
Wazodylatatory	Hydralazyna; Minoksydyl	
	<i>Siła rekomendacji: brak informacji</i>	
	<i>Konflikt interesów: Autorzy nie zgłosili konfliktu interesów.</i>	

Organizacja, rok (kraj/region)	Rekomendowane interwencje															
PTNFD 2015 (Polska)	Rekomendacje PTNFD dotyczące postępowania z dzieckiem z podwyższonym ciśnieniem tętniczym (zalecenia zostały opracowane przez grupę ekspertów powołaną przez PTNFD). - Zaleca się rozpoczęcie leczenia farmakologicznego u dzieci: z NT wtórnym; z objawami uszkodzenia narządowego NT; z NT objawowym; z NT towarzyszącym cukrzycy typu 1 lub 2; z NT pierwotnym, u których 6-miesięczne leczenie nefarmakologiczne nie przyniosło efektu. (Siła rekomendacji: 1B) - Dzieciom leczonym farmakologicznie, które nie są obciążone przewlekłą chorobą nerek, zaleca się obniżenie BP do wartości prawidłowych (wartości BP < 90. centyla dla płci, wieku i wzrostu): dzieciom z przewlekłą chorobą nerek bez białkomoczu zaleca się obniżenie MAP mierzonego ABMP do wartości między 50.–90. centylem, dzieciom z przewlekłą chorobą nerek i białkomoczem >0,5 g/dobę zaleca się obniżenie MAP mierzonego ABPM do wartości < 50. centyla (Siła rekomendacji: 1B) - Zaleca się, aby przy wyborze grupy stosowanych leków nadcisnieniowych u dzieci uwzględniać przyczynę wywołującą NT, wiek dziecka oraz towarzyszące schorzenia. (Siła rekomendacji: 1C) - Zaleca się rozpoczęcie leczenia farmakologicznego od monoterapii i dołączenie kolejnych leków w przypadku braku osiągnięcia docelowych wartości BP (Siła rekomendacji: 1C) - U dziecka leczonego farmakologicznie zaleca się: kontrolę skuteczności leczenia; ocenę tolerancji stosowanych leków; monitorowanie działań niepożądanych leków - Zaleca się rozpoznanie NT opornego na leczenie w sytuacji, kiedy mimo trójlekowej terapii (w tym diuretyku) oraz zmiany stylu życia nie osiągnięto u dziecka docelowych wartości skurczowego lub/i rozkurczowego BP (Siła rekomendacji: 1C) Przy wyborze leku hipotensyjnego należy uwzględnić patomechanizm NT, potencjalne działania niepożądane oraz dostępność formuły leku dostosowanego do wieku pacjenta (np. u dzieci z przewlekłą chorobą nerek zalecane są leki blokujące oś renina–angiotensyna–aldosteron, u dzieci z cukrzycą przeciwwskazane są leki wpływające na gospodarkę węglowodanową i lipidową beta-adrenolityki i diuretyki tiazydowe). U dzieci i młodzieży stosuje się leki podobnie jak u osób dorosłych. Wytyczne prezentują zalecenia leków wg wytycznych europejskich i amerykańskich, wśród nich: - Antagoniści receptora aldosteronu: eplerenon, spironolakton; - Antagoniści receptora angiotensyny: kandesartan, losartan, olmesartan, walsartan, irbesartan; - Inhibitory konwertazy angiotensyny (ACE-I): benazepril, kaptopril, enalapril, fosinopril, lisinopril, quinapril, ramipril; α- i β-antagoniści: karwedilol, labetalol; β-antagoniści: atenolol, bisoprolol/HCTZ, metoprolol, propranolol; - antagoniści wapnia: amlodypina, felodipina, isradipina, nifedypina; - ośrodkowy α-adrenolityk: klonidina; - diuretyki: amilorid, chlortalidon, furosemid, HTZ, hydrochlorotiazyd; - wazodylatatory: hydralazyna, minoxidil. Wytyczne opisują iż wykazano, że leczenie farmakologiczne NT u dzieci korzystnie wpływa na postęp przewlekłej choroby nerek (działanie nefroprotecyjne) i może doprowadzić do regresji zmian w mięśniu sercowym w przypadku przerostu lewej komory. Siła rekomendacji: Jakość dowodów: A – randomizowane badania kliniczne, B – nierandomizowane badania kliniczne, C – seria przypadków, D – opinia eksperta.															
	<table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="383 1054 674 1114">Poziom zalecenia</th> <th colspan="2" data-bbox="674 1054 2040 1114">Implikacje</th> </tr> <tr> <td data-bbox="383 1114 674 1173"></td> <th data-bbox="674 1114 1240 1173">Dla lekarzy</th> <th data-bbox="1240 1114 2040 1173">Dla zarządzających</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="383 1173 674 1232">Poziom 1 „zalecamy”</td> <td data-bbox="674 1173 1240 1232">U większości pacjentów należy wdrożyć zalecane postępowanie</td> <td data-bbox="1240 1173 2040 1232">Można rozważyć stworzenie standardu lub wskaźnika jakości na bazie takiego zalecenia</td> </tr> <tr> <td data-bbox="383 1232 674 1289">Poziom 2 „sugerujemy”</td> <td data-bbox="674 1232 1240 1289">U różnych pacjentów mogą być właściwe różne opcje</td> <td data-bbox="1240 1232 2040 1289">Stworzenie standardu na bazie takiego zalecenia będzie wymagało uwzględnienia wielu opinii</td> </tr> <tr> <td data-bbox="383 1289 674 1326">Bez kategorii</td> <td colspan="2" data-bbox="674 1289 2040 1326">Zalecenia powstałe z tzw. zdrowego rozsądku, w których nie da się uwzględnić badań naukowych. Są sformułowane jako proste stwierdzenia; nie należy ich uważać za silniejsze niż poziom 1 i 2</td> </tr> </tbody> </table>	Poziom zalecenia	Implikacje			Dla lekarzy	Dla zarządzających	Poziom 1 „zalecamy”	U większości pacjentów należy wdrożyć zalecane postępowanie	Można rozważyć stworzenie standardu lub wskaźnika jakości na bazie takiego zalecenia	Poziom 2 „sugerujemy”	U różnych pacjentów mogą być właściwe różne opcje	Stworzenie standardu na bazie takiego zalecenia będzie wymagało uwzględnienia wielu opinii	Bez kategorii	Zalecenia powstałe z tzw. zdrowego rozsądku, w których nie da się uwzględnić badań naukowych. Są sformułowane jako proste stwierdzenia; nie należy ich uważać za silniejsze niż poziom 1 i 2	
Poziom zalecenia	Implikacje															
	Dla lekarzy	Dla zarządzających														
Poziom 1 „zalecamy”	U większości pacjentów należy wdrożyć zalecane postępowanie	Można rozważyć stworzenie standardu lub wskaźnika jakości na bazie takiego zalecenia														
Poziom 2 „sugerujemy”	U różnych pacjentów mogą być właściwe różne opcje	Stworzenie standardu na bazie takiego zalecenia będzie wymagało uwzględnienia wielu opinii														
Bez kategorii	Zalecenia powstałe z tzw. zdrowego rozsądku, w których nie da się uwzględnić badań naukowych. Są sformułowane jako proste stwierdzenia; nie należy ich uważać za silniejsze niż poziom 1 i 2															
	Konflikt interesów: brak informacji.															

Organizacja, rok (kraj/region)	Rekomendowane interwencje																																
PTNT 2015 (Polska)	<u>Wytyczne dotyczą zasad postępowania w nadciśnieniu tętniczym.</u> Ogólne zasady i wskazania do leczenia nadciśnienia tętniczego u dzieci i młodzieży opierają się na ocenie stopnia nadciśnienia tętniczego, jego charakteru (pierwotne, wtórne), towarzyszących schorzeń i powikłań narządowych. Zaleca się monitorowanie i modyfikacje leczenia na podstawie pomiaru ABPM. Leczenie farmakologiczne nadciśnienia tętniczego i wskaźniki skuteczności leczenia zależą od etiologii nadciśnienia. Lekami I rzutu dla dzieci (również w przypadku przewlekłej choroby nerek) są leki hamujące układ RAA, czyli ACE-I (inhibitory konwertazy angiotensyny, ang. angiotensin-converting enzyme inhibitors) lub ARB (leki blokujące receptor AT1 dla angiotensyny II, ang. angiotensin receptor blockers). Osiągnięcie docelowego BP u chorych z PChN wymaga na ogół terapii wielolekowej. Zaleca się indywidualizację doboru kolejnych leków hipotensyjnych u dzieci w zależności od ich sytuacji klinicznej. Zalecaną grupą leków II rzutu u dzieci z PChN są β-adrenolityki ze względu na ich dodatkowy wpływ na układ RAA oraz na zmniejszenie białkomoczu. Diuretyki są wskazane w przypadku retencji płynów, co ma miejsce na ogół u dzieci z GFR poniżej 40 ml/min/1,73 m². U dzieci z dużym białkomoczem lub niskim GFR leki te często wymagają zwiększenia dawki w celu uzyskania efektu terapeutycznego. Diuretyki tiazydowe/tiazydopodobne zachowują swoją skuteczność jedynie u pacjentów z GFR powyżej 30–40 ml/min/1,73 m². Dihydropirydynowi antagoniści wapnia, uprzednio stosowane jako leki I rzutu u dzieci z PChN, obecnie używane są jako leki dodatkowe, ze względu na ich działanie nasilające białkomocz. W skojarzeniu z lekami blokującymi układ RAA ten negatywny efekt nie występuje lub jest mniejszy. <u>Rekomendowane leki hipotensyjne stosowane u dzieci:</u>																																
	<table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="383 612 1133 655">Grupa leków</th> <th data-bbox="1133 612 2051 655">Leki</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="383 655 1133 708">Antagoniści receptora aldosteronu</td> <td data-bbox="1133 655 2051 708">Eplerenon*; Spironolakton</td> </tr> <tr> <td data-bbox="383 708 1133 751">ACE-I</td> <td data-bbox="1133 708 2051 751">Benazepril*; Kaptopril; Enalapril*; Fosinopril*; Lisinopril*; quinapril*; Ramipril</td> </tr> <tr> <td data-bbox="383 751 1133 804">Leki blokujące receptor 1 angiotensyny II (ARB)</td> <td data-bbox="1133 751 2051 804">Kandesartan*; Irbesartan*; Losartan*; Walsartan*; Olmesartan*</td> </tr> <tr> <td data-bbox="383 804 1133 847">Inhibitory reniny</td> <td data-bbox="1133 804 2051 847">Aliskiren</td> </tr> <tr> <td data-bbox="383 847 1133 890">Leki blokujące receptory α i β</td> <td data-bbox="1133 847 2051 890">Labetalol**; Karwedilol</td> </tr> <tr> <td data-bbox="383 890 1133 933">β-adrenolityki</td> <td data-bbox="1133 890 2051 933">Atenolol; Bisoprolol/hydrochlorotiazyd**; Metoprolol*; Propranolol</td> </tr> <tr> <td data-bbox="383 933 1133 976">Antagoniści wapnia</td> <td data-bbox="1133 933 2051 976">Amlodipina*; Felodipina*; Isradipina; Nifedipina (o wolnym uwalnianiu)</td> </tr> <tr> <td data-bbox="383 976 1133 1019">Agoniści receptorów α-adrenergicznych, działające ośrodkowo</td> <td data-bbox="1133 976 2051 1019">Klonidyna; Metyldopa;</td> </tr> <tr> <td data-bbox="383 1019 1133 1062">Diuretyki</td> <td data-bbox="1133 1019 2051 1062">Amilorid; Chlortalidon; Furosemid; Hydrochlorotiazyd</td> </tr> <tr> <td data-bbox="383 1062 1133 1106">Agoniści receptorów α-adrenergicznych, działające obwodowo</td> <td data-bbox="1133 1062 2051 1106">Doksazosyna; Prazosyna; Terazosyna</td> </tr> <tr> <td data-bbox="383 1106 1133 1149">Wazodylatatory</td> <td data-bbox="1133 1106 2051 1149">Hydralazyne**</td> </tr> <tr> <td colspan="2" data-bbox="371 1149 2051 1192">*leki posiadające akceptację FDA, zarejestrowane do leczenia nadciśnienia tętniczego u dzieci</td> </tr> <tr> <td colspan="2" data-bbox="371 1192 2051 1235">**niedostępne w Polsce; import docelowy</td> </tr> <tr> <td colspan="2" data-bbox="371 1235 2051 1299"> <i>Sila rekomendacji: brak informacji (siłę rekomendacji odniesiono jedynie do postępowania, a nie do leków)</i> <i>Konflikt interesów: brak informacji</i> </td> </tr> <tr> <td colspan="2" data-bbox="176 1299 2051 1380"> <u>Skróty:</u> ABPM - całodobowy pomiar BP, ACE-I – inhibitory enzymu konwertazy angiotensyny, CCB – antagoniści wapnia, BP – ciśnienie tętnicze krwi, MAP – średnie ciśnienie tętnicze, MRA – antagonist receptoru mineralokortykoidowego, NT – nadciśnienie tętnicze, PChN – przewlekła choroba nerek, RAA – układ renina-angiotensyna-aldosteron, RAS – układ renina-angiotensyna </td> </tr> </tbody> </table>	Grupa leków	Leki	Antagoniści receptora aldosteronu	Eplerenon*; Spironolakton	ACE-I	Benazepril* ; Kaptopril; Enalapril* ; Fosinopril*; Lisinopril*; quinapril* ; Ramipril	Leki blokujące receptor 1 angiotensyny II (ARB)	Kandesartan* ; Irbesartan*; Losartan* ; Walsartan* ; Olmesartan*	Inhibitory reniny	Aliskiren	Leki blokujące receptory α i β	Labetalol**; Karwedilol	β -adrenolityki	Atenolol; Bisoprolol/hydrochlorotiazyd**; Metoprolol*; Propranolol	Antagoniści wapnia	Amlodipina*; Felodipina*; Isradipina; Nifedipina (o wolnym uwalnianiu)	Agoniści receptorów α -adrenergicznych, działające ośrodkowo	Klonidyna; Metyldopa;	Diuretyki	Amilorid; Chlortalidon; Furosemid; Hydrochlorotiazyd	Agoniści receptorów α -adrenergicznych, działające obwodowo	Doksazosyna; Prazosyna; Terazosyna	Wazodylatatory	Hydralazyne**	*leki posiadające akceptację FDA, zarejestrowane do leczenia nadciśnienia tętniczego u dzieci		**niedostępne w Polsce; import docelowy		<i>Sila rekomendacji: brak informacji (siłę rekomendacji odniesiono jedynie do postępowania, a nie do leków)</i> <i>Konflikt interesów: brak informacji</i>		<u>Skróty:</u> ABPM - całodobowy pomiar BP, ACE-I – inhibitory enzymu konwertazy angiotensyny, CCB – antagoniści wapnia, BP – ciśnienie tętnicze krwi, MAP – średnie ciśnienie tętnicze, MRA – antagonist receptoru mineralokortykoidowego, NT – nadciśnienie tętnicze, PChN – przewlekła choroba nerek, RAA – układ renina-angiotensyna-aldosteron, RAS – układ renina-angiotensyna	
	Grupa leków	Leki																															
	Antagoniści receptora aldosteronu	Eplerenon*; Spironolakton																															
	ACE-I	Benazepril* ; Kaptopril; Enalapril* ; Fosinopril*; Lisinopril*; quinapril* ; Ramipril																															
	Leki blokujące receptor 1 angiotensyny II (ARB)	Kandesartan* ; Irbesartan*; Losartan* ; Walsartan* ; Olmesartan*																															
	Inhibitory reniny	Aliskiren																															
	Leki blokujące receptory α i β	Labetalol**; Karwedilol																															
	β -adrenolityki	Atenolol; Bisoprolol/hydrochlorotiazyd**; Metoprolol*; Propranolol																															
	Antagoniści wapnia	Amlodipina*; Felodipina*; Isradipina; Nifedipina (o wolnym uwalnianiu)																															
	Agoniści receptorów α -adrenergicznych, działające ośrodkowo	Klonidyna; Metyldopa;																															
	Diuretyki	Amilorid; Chlortalidon; Furosemid; Hydrochlorotiazyd																															
Agoniści receptorów α -adrenergicznych, działające obwodowo	Doksazosyna; Prazosyna; Terazosyna																																
Wazodylatatory	Hydralazyne**																																
*leki posiadające akceptację FDA, zarejestrowane do leczenia nadciśnienia tętniczego u dzieci																																	
**niedostępne w Polsce; import docelowy																																	
<i>Sila rekomendacji: brak informacji (siłę rekomendacji odniesiono jedynie do postępowania, a nie do leków)</i> <i>Konflikt interesów: brak informacji</i>																																	
<u>Skróty:</u> ABPM - całodobowy pomiar BP, ACE-I – inhibitory enzymu konwertazy angiotensyny, CCB – antagoniści wapnia, BP – ciśnienie tętnicze krwi, MAP – średnie ciśnienie tętnicze, MRA – antagonist receptoru mineralokortykoidowego, NT – nadciśnienie tętnicze, PChN – przewlekła choroba nerek, RAA – układ renina-angiotensyna-aldosteron, RAS – układ renina-angiotensyna																																	

3. Wskazanie dowodów naukowych

3.1. Leczenie renoprotekcyjne, nadciśnienie tętnicze, przewlekła choroba nerek i niewydolność serca w populacji pediatrycznej

3.1.1. Wyszukiwanie dowodów naukowych

Agencja przeprowadziła aktualizację przeglądu systematycznego przeprowadzonego w 2016 roku w celu odnalezienia dowodów naukowych dotyczących skuteczności klinicznej i bezpieczeństwa stosowania preparatów zawierających: benazepril, kandesartan, enalapril, losartan, quinapril, ramipril, spironolakton, telmisartan oraz walsartan w leczeniu we wskazaniach wymienionych w tabeli poniżej. Wyszukiwanie przeprowadzono w dniu 30.11.2018 w bazie medycznej The Cochrane Library i stanowi aktualizację wyszukiwania przeprowadzonego w 2016 r. Jako datę odcięcia przyjęto dzień 01.01.2016, tj. wyszukiwano badań opublikowanych po dacie wyszukiwania przeprowadzonego w raporcie AOTMiT-OT-434-38/2015.

Poniżej przedstawiono kryteria włączenia badań do analizy:

Populacja	Interwencja
Leczenie renoprotekcyjne u dzieci do 18 roku życia	Benazepril
- Nadciśnienie tętnicze u dzieci do 6 roku życia; - Przewlekła choroba nerek u dzieci do 18 roku życia; - Leczenie renoprotekcyjne u dzieci do 18 roku życia	Kandesartan
- Niewydolność serca inna niż określona w ChPL - u dzieci do 18 roku życia; - Przewlekła choroba nerek u dzieci do 18 roku życia; - Leczenie renoprotekcyjne u dzieci do 18 roku życia	Enalapril
- Nadciśnienie tętnicze inne niż określone w ChPL - u dzieci do 18 roku życia; - Przewlekła choroba nerek inna niż określona w ChPL - u dzieci do 18 roku życia; - Leczenie renoprotekcyjne w przypadkach innych niż określone w ChPL - u dzieci do 18 roku życia	Losartan
- Nadciśnienie tętnicze inne niż określone w ChPL - u dzieci od 6 do 18 roku życia; - Przewlekła choroba nerek u dzieci od 6 do 18 roku życia; - Leczenie renoprotekcyjne u dzieci od 6 do 18 roku życia	Quinapril
- Przewlekła choroba nerek inna niż określona w ChPL - u dzieci do 18 roku życia; - Leczenie renoprotekcyjne w przypadkach innych niż określone w ChPL - u dzieci do 18 roku życia	Ramipril
Nadciśnienie tętnicze inne niż określone w ChPL - u dzieci do 18 roku życia	Spironolakton
- Nadciśnienie tętnicze inne niż określone w ChPL - u dzieci do 18 roku życia; - Przewlekła choroba nerek u dzieci do 18 roku życia; - Leczenie renoprotekcyjne u dzieci do 18 roku życia	Telmisartan
- Nadciśnienie tętnicze inne niż określone w ChPL - u dzieci do 6 roku życia; - Przewlekła choroba nerek u dzieci do 18 roku życia; - Leczenie renoprotekcyjne u dzieci do 18 roku życia	Walsartan

Komparator: bez ograniczeń.

Punkty końcowe: dotyczące skuteczności i bezpieczeństwa interwencji w analizowanej populacji pacjentów.

Typ badań: przeglądy systematyczne badań RCT lub obserwacyjnych, badania eksperymentalne z grupą kontrolną, badania obserwacyjne z grupą kontrolną.

Inne: publikacje w języku angielskim i polskim, pełne teksty publikacji, publikowane od 2016 roku.

3.1.2. Opis badań włączonych do analizy

Do przeglądu systematycznego włączono 3 pierwotne badania z randomizacją, w tym:

- badanie *Marcovecchio 2017* porównujące quinapril vs placebo, w renoprotekcji u młodzieży z cukrzycą typu 1;
- badanie *Gupta 2018* porównujące enalapril vs placebo, w leczeniu kardioprotekcyjnym, w populacji dzieci leczonych chemioterapią z antracyklinami;
- badanie *Shima 2018* porównujące lisinopril + losartan vs lisinopril, w leczeniu renoprotekcyjnym u dzieci nefropatią IgA.

Tabela 2. Skrócowa charakterystyka wybranych badań włączonych do przeglądu systematycznego

Badanie	Metodyka	Populacja	Punkty końcowe
Niewydolność serca			
Gupta 2018 <i>Źródło finansowania:</i> brak informacji	Badanie: - liczba ośrodków: jednośrodkowe - liczba ramion: dwuramienne - randomizowane - podwójnie zaślepienie - hipoteza: brak informacji (enalapril działa kardioprotekcyjnie u pacjentów leczonych atacyklinami) - okres obserwacji: 6 miesięcy - interwencja: - Grupa A: enalapril 0,1 mg/kg/dzień - Grupa B: placebo	<u>Kryteria włączenia:</u> - wiek 2-16 r. ż. w czasie diagnozy - potwierdzona diagnoza ostrej białaczki limfoblastycznej/chłoniaka (chłoniaka Hodgkina i chłoniaka nie-Hodgkina) - szacowana skumulowana dawka antracykliny $\geq 200\text{mg/m}^2$ - regularna obserwacja - wyrażenie świadomej zgody na udział w badaniu. <u>Kryteria wykluczenia:</u> - choroba nawrotowa - wcześniejsze leczenie (zaniedbane/nieregularne) - spoczynkowa frakcja wyrzutowa $< 50\%$, lub frakcyjne skrócenie $< 25\%$ - wcześniej istniejące choroby serca (kardiomiopatia, choroba zastawki) - istotna choroba nerek (stężenie kreatyniny w surowicy > 3 x normlane stężenie, i/lub szacowany eGFR $< 30\text{ ml/min/m}^2$) - istotna choroba wątroby (> 3x ALAT/AspAT) <u>Liczba pacjentów</u> Grupa A: 44 (48) Grupa B: 40 (44) (po 4 pacjentów z każdej grupy wyłączono z analizy z powodu odmowy udziału w badaniu lub nieregularnych obserwacji)	<u>Pierwszorzędowy:</u> - spadek liczby przypadków lub proporcji kardiotoksyczności rozumianej jako spadek LVEF (frakcji wyrzutowej lewej komory) $\geq 20\%$ przez 6 miesięcy <u>Pozostałe (wybrane):</u> - poziom biomarkerów sercowych (cTnI, proBNP, CK-MB) użytych do oceny kardiotoksyczności - wystąpienie niewydolności serca lub arytmii sercowych
Renoprotekcja			
Shima 2018 <i>Źródło finansowania:</i> Health and Labor Sciences Research Grants (Research on Children and Families) from the Japanese Ministry of Health Labor and Welfare, and in part by a research grant from the Kidney Foundation, Japan	- wieloośrodkowe, - prospektywne, - randomizowane, - II fazy, - otwarte, - brak informacji o typie hipotezy, - dwuramienne, - okres obserwacji: 24 miesiące, - interwencje: - Grupa LSP: lisinopril - Grupa LSP i LSN: lisinopril + losartan	<u>Kryteria włączenia:</u> - nefropatia IgA potwierdzona biopsją z FMP w ciągu 12 miesięcy przed włączeniem do badania, - wskaźnik białko-kreatynina (uP/Cr) w porannym moczu $> 0,2\text{ g/g}$, - dzieci w wieku 2-18 r.ż. <u>Kryteria wykluczenia:</u> - zapalenie nerek Henoch-Schönlein, - układowy toczeń rumieniowaty, - historia medyczna potwierdzająca alegrię lub nadwrażliwość na lisinopril lub losartan, - przewlekła choroba nerek $\geq \text{III}$ stopniu (zdefiniowana jako oszacowana szybkość filtracji kłębuszkowej [eGFR] poniżej 60 ml/min/1,73m^2, - aktywne infekcje, - ciężka niewydolność wątroby, - jakiegokolwiek leczenie sterydami, środkami immunosupresyjnymi, ACE-I, ARB, dipirydamolem lub Sairetio, japońskimi ziołowymi lekami,	<u>Pierwszorzędowy:</u> Odsetek zaniku proteinurii (wskaźnik białko-kreatynina (uP./Cr) $< 0,2\text{g/g}$ w porannym moczu) <u>Drugorzędowe (wybrane):</u> - Zmiany w porannym uP/Cr, - Zmiany w eGFR, - Cechy patologiczne, - Bezpieczeństwo

Badanie	Metodyka	Populacja	Punkty końcowe
		które stosuje się w celu zmniejszenia białkomoczu, - ciąża <u>Liczba pacjentów:</u> Grupa LSP: 28 pacjentów (w tym 27 pacjentów ukończyło badanie), Grupa LSP i LSN: 29 pacjentów (w tym 28 pacjentów ukończyło badanie)	
Marcovecchio 2017 <u>Źródło finansowania:</u> <i>University of Cambridge and Cambridge University Hospitals NHS Foundation Trust, Pfizer (dostarczenie aktywnych leków i placebo), Juvenile Diabetes Research Foundation, Diabetes UK, British Heart Foundation, JDRF Canadian Clinical Trial Network, Canadian Diabetes Association, the Heart and Stroke Foundation of Canada, National Health and Medical Research Council (Australia)</i>	- wieloośrodkowe - liczba ramion: 4 - randomizowane - podwójnie zaślepienie - hipoteza: brak informacji (młodzież z wysokim wskaźnikiem albumina-kreatynina może odnosić korzyści z przyjmowania ACE-I i statyn) - okres obserwacji: mediana 2,6 roku (zakres: 0,1-4,4) - interwencja: Grupa 1: ACE-I + placebo Grupa 2: ACE-I + statyna Grupa 3: statyna + placebo Grupa 4: placebo + placebo (gdzie: ACE-I - quinapril 5-10 mg/dzień, statyna- atorwastatyna 10 mg/dzień)	<u>Kryteria włączenia:</u> - młodzież w wieku 10-16 lat, - cukrzyca typu 1 zdiagnozowana przynajmniej rok wcześniej, lub w ciągu ostatniego roku przy niewykrywalnym poziomie peptydu C; - chorzy ze wskaźnikiem albumina-kreatynina w jednej trzeciej najwyższych pomiarów w przesiewanej populacji <u>Kryteria wykluczenia:</u> - cukrzyca inna niż typu 1, - ciąża lub niechęć do przestrzegania zaleceń antykoncepcyjnych i testów ciążyowych, - ciężka hiperlipidemia lub historia rodzinna sugerująca rodziną hipercholesterolemię, - nadciśnienie niezwiązane z nefropatią cukrzycową, - wcześniejsze stosowanie badanych leków, - niechęć/niezdolność do przestrzegania protokołu badania, - obecność współistniejących chorób (z wyłączeniem leczonej niedoczynności tarczycy i celiakii), - retinopatia proliferacyjna, - choroba nerek niewiązana z cukrzycą typu 1. <u>Liczba pacjentów</u> Pacjenci przyjmujący ACE-I: 222 Pacjenci przyjmujący placebo względem ACE-I: 221 Pacjenci przyjmujący statynę: 223 Pacjenci przyjmujący placebo względem statyny: 220	<u>Pierwszorzędowy:</u> - zmiana w analizie powtarzanych pomiarów wskaźnika albumina-kreatynina <u>Pozostałe (wybrane):</u> Dla ACE-I: - ciśnienie krwi, - GFR, - incydenty mikroglobinurii (definiowana jako wskaźnik albumina-kreatynina >31,0 mg/g lub 3,5 mg/mmol dla mężczyzn, i 35,4 mg/g lub 4 mg/mmol u kobiet, w przynajmniej 2 próbkach z 3 próbek porannego moczu podczas którejkolwiek z wizyt) Dla statyn (nie uwzględniono w niniejszym raporcie): - poziom lipidów, - grubość błony śródkowej tętnicy szyjnej wewnętrznej, - poziom C-reaktywnego białka o wysokiej czułości, - poziom asymetrycznej dimetyloargininy
Skróty: ACE-I – inhibitory konwertazy angiotensyny; CK-MB – kinaza kreatyninowa; cTnI – sercowa troponina; eGFR – szacowany współczynnik przesączania kłębuszkowego; ESRD – schyłkowa niewydolność nerek (ang. <i>End Stage Renal Disease</i>); FMP – focal mesangial proliferation; I (ang. <i>cardiac troponin I</i>); LSN – losartan; LSP – lizinopril; LVEF – frakcja wyrzutowa lewej komory (ang. <i>left ventricular ejection fraction</i>); MB(ang. <i>creatinin kinase MB</i>); PChN – przewlekła choroba nerek; RMP – ramipril; proBNP – peptyd natriuretyczny typu B (ang. <i>probrain natriuretic peptide</i>); RAS – układ renina-angiotensyna; MAP – średnie ciśnienie tętnicze			

3.1.3. Wyniki analizy skuteczności klinicznej

Niewydolność serca

Enalapril

Poniżej przedstawiono wyniki badania *Gupta 2018* oceniającego działanie kardioprotekcyjne enalaprilu w populacji dzieci leczonych antracyklinami w chemioterapii.

Tabela 3. Wyniki analizy skuteczności – procentowa zmiana w LVEF (*Gupta 2018*)

Punkt końcowy		n/N (%)		p
		Enalapril (n=44)	Placebo (n=40)	
Spadek LVEF	<20%	44 (100)	37 (92)	0,21
	≥20%	0	3 (8)	
	Ogółem	44 (100)	40 (100)	
proBNP	≥100 pg/ml	4 (9,1)	15 (37,5)	<0,001

W badaniu *Gupta 2018* u żadnego z pacjenta leczonego enalaprilem nie zaobserwowano spadku LVEF ≥20% (u wszystkich pacjentów parametr ten był mniejszy niż 30%), natomiast w grupie placebo u 3 pacjentów zaobserwowano spadek LVEF ≥20%, co stanowi 8% populacji w tej grupie, jednakże różnica ta nie jest istotna statystycznie (p=0,21). Dodatkowo, istotnie statystycznie mniej pacjentów w grupie enalaprilu osiągnęło poziom proBNP ≥100 pg/ml w porównaniu do grupy placebo.

Tabela 4. Wyniki analizy skuteczności – porównanie LVEF i biomarkerów sercowych po 6 mies. obserwacji (*Gupta 2018*)

Punkt końcowy	Okres obserwacji [mies.]	Średnia (SD)		p
		Enalapril	Placebo	
LVEF	0	65,73 ± 5,41	64,85 ± 4,94	0,442
	6	62,25 ± 5,49	56,15 ± 4,79	<0,001
cTnl	0	0,01 ± 0,00	0,01 ± 0,00	1,00
	6	0,01 ± 0,00	0,011 ± 0,003	0,035
proBNP	0	5,00 ± 0,00	5,00 ± 0,00	-
	6	49,60 ± 35,97	98,60 ± 54,24	<0,001
CK-MB	0	1,00 ± 0,00	1,00 ± 0,00	-
	6	1,08 ± 0,18	1,21 ± 0,44	0,079

Skróty:

CK-MB – kinaza kreatyninowa MB (ang. *creatinine kinase MB*), cTnl – sercowa troponina I (ang. *cardiac troponin I*), LVEF – frakcja wyrzutowa lewej komory (ang. *left ventricular ejection fraction*), proBNP – peptyd natriuretyczny typu B (ang. *probrain natriuretic peptide*)

Wartość LVEF była podobna między grupami na początku badania, jednak po 6 miesiącach obserwacji zaobserwowano istotnie statystycznie wyższą wartość w zakresie LVEF w grupie leczonej enalaprilem w porównaniu do placebo. Poziom biomarkerów cTnl oraz proBNP był istotnie statystycznie niższy w grupie enalaprilu niż w grupie placebo po 6 miesiącach obserwacji.

Renoprotekcja

Losartan

W badaniu *Shima 2018* jako pierwszorzędowy punkt końcowy oceniano odsetek zaniku proteinurii (definiowany jako wskaźnik białko-kreatynina (uP/Cr) < 0,2g/g w porannym moczu). Wyniki istotne statystycznie pogrubiono.

Tabela 5. Wyniki analizy skuteczności dla badania *Shima 2018*

Zmienna	Grupa LSP n = 28		Grupa LSP i LSN n = 29		p value*
	Początek	Koniec	Początek	Koniec	
Skurczowe ciśnienie krwi (mmHg)	107,5±11,9	104,2±9,0	108,4±12,0	104,7±12,3	0,892
Rozkurczowe ciśnienie krwi (mmHg)	62,5±11,0	62,4±9,1	63,6±8,9	55,8±12,1	0,093
Wskaźnik białko-kreatynina (uP/Cr) w porannym moczu (g/gCr)	0,7±0,8	0,3±0,3	0,5±0,3	0,2±0,2	0,621
Oszacowane eGFR ^a (ml/min/1,73m ²)	120,1±13,8	124,3±14,0	121,3±15,3	124,9±19,4	0,900

Zmienna	Grupa LSP n = 28		Grupa LSP i LSN n = 29		p value*
Poziom IgA w surowicy (mg/dL)	256,3±84,8	249,3±91,2	234,0±89,1	217,7±79,2	0,399
IgAN wg klasyfikacji Oxfordzkiej ^b					
M 0/1	23/5	25/1	29/0	28/0	0,157
E 0/1	27/1	26/0	28/1	28/0	0,957
S 0/1	20/8	12/14	14/15	15/13	0,064
T 0/1/2	20/8/0	13/13/0	17/12/0	11/17/0	0,927
C 0/1/2	14/13/1	17/9/0	10/18/1	24/3/1	0,151
Skróty: eGFR – szacowany współczynnik przesączania kłębuszkowego; LSN – losartan; LSP – lizinopril *wartość p dla różnicy zmiany między obiema grupami ^a szacowany współczynnik przesączania kłębuszkowego (eGFR) został określony za pomocą formuły Schwartza przy użyciu stałych 0,55 i 0,7 dla dorastających chłopców. Aby uniknąć nagłych sztucznych zmian w eGFR i uprościć ocenę funkcji nerek, użyto tylko jednego równania (wzór Schwartza) do określenia eGFR u danego pacjenta. ^b klasyfikacja Oxfordzka jest półilościową oceną 4 wybranych parametrów morfologicznych, gdzie M – rozplem mezangium, 0 – zwiększenie komórkowości mezangium (definiowane jako ≥ 4 komórki w 1 lub więcej segmentach kłębuszkowych w ≤50% kłębuszków 1 – zwiększenie komórkowości mezangium w >50% kłębuszków E – zwiększenie komórkowości kapilar kłębuszkowych, 0 – bez wzrostu komórkowości, 1 – zwiększenie komórkowości występuje przynajmniej w niektórych kapilarach, S – segmentalne twardnienie w kłębuszkach, 0 – bez cech twardnienia segmentalnego, 1 – cechy twardnienia segmentalnego występują w przynajmniej 1 kłębuszku T – włóknienie zrębu i zanik cewek 0 – obszar kory nerki objęty włóknieniem zrębu i zanikiem cewek ≤ 25% powierzchni dostępnej ocenie 1 – obszar kory nerki objęty włóknieniem zrębu i zanikiem cewek obejmuje 26-50% powierzchni dostępnej ocenie 2 – obszar kory nerki objęty włóknieniem zrębu i zanikiem cewek obejmuje > 50% powierzchni dostępnej ocenie C – obecność półksiężyców komórkowych w kłębuszkach nerkowych 0 – brak półksiężyców, 1 – półksiężyc w co najmniej 1 kłębuszku, ale <25% 2 – półksiężyc w co najmniej 25% kłębuszków [Źródło: Trimarchi 2017] Ponadto w badaniu Shima 2018 natężenie osadów w mikroskopii immunofluorescencyjnej było stopniowane w skali od 0 do 3+ (0 – brak, 1+ - niewielkie, 2+ - umiarkowane, 3+ - intensywne)					

W żadnej z obu badanych grup nie uzyskano wyników istotnych statystycznie.

Tabela 6. Wyniki analizy skuteczności dla badania Shima 2018 – czynniki związane z zanikaniem proteinurii

Zmienna	Analiza jednoczynnikowa ^a			Analiza wieloczynnikowa ^a		
	HR	[95%CI]	p value	HR	[95%CI]	p value
Grupa LSP i LSN/Grupa LSP	1,34	[0,76; 2,35]	0,31	1,17	[0,64; 2,14]	0,62
wg klasyfikacji Oxfordzkiej ^b						
M1/M0	1,03	[0,40; 2,25]	0,94	0,72	[0,21; 1,97]	0,54
E1/E0	5,12	[1,19; 15,3]	0,03	6,60	[1,17; 30,6]	0,03
S1/S0	1,41	[0,79; 2,51]	0,25	1,40	[0,77; 2,55]	0,27
T1/T0	0,66	[0,35; 1,17]	0,16	0,66	[0,35; 1,20]	0,18
C2/C0+C1	0,27	[0,02; 1,24]	0,11	0,30	[0,02; 1,42]	0,15

Zmienna	Analiza jednoczynnikowa ^a	Analiza wieloczynnikowa ^a
Skróty: eGFR – szacowany współczynnik przesączania kłębuszkowego; LSN – losartan; LSP – lizinopril		
*wartość p dla różnicy zmiany między obiema grupami		
^a dla analizy jedno- i wielo- czynnikowej wykorzystano model proporcjonalnego hazardu Cox'a		
^b klasyfikacja Oxfordzka jest półilościową oceną 4 wybranych parametrów morfologicznych, gdzie		
M – rozplam mezangium, 0 – zwiększenie komórkowości mezangium (definiowane jako ≥ 4 komórki w 1 lub więcej segmentach kłębuszkowych w $\leq 50\%$ kłębuszków 1 – zwiększenie komórkowości mezangium w $>50\%$ kłębuszków		
E – zwiększenie komórkowości kapilar kłębuszkowych, 0 – bez wzrostu komórkowości, 1 – zwiększenie komórkowości występuje przynajmniej w niektórych kapilarach,		
S – segmentalne twerdnienie w kłębuszkach, 0 – bez cech twerdnienia segmentalnego, 1 – cechy twerdnienia segmentalnego występują w przynajmniej 1 kłębuszku		
T – włóknienie zrębu i zanik cewek 0 – obszar kory nerki objęty włóknieniem zrębu i zanikiem cewek $\leq 25\%$ powierzchni dostępnej ocenie 1 – obszar kory nerki objęty włóknieniem zrębu i zanikiem cewek obejmuje 26-50% powierzchni dostępnej ocenie 2 – obszar kory nerki objęty włóknieniem zrębu i zanikiem cewek obejmuje $> 50\%$ powierzchni dostępnej ocenie		
C – obecność półksiężyców komórkowych w kłębuszkach nerkowych 0 – brak półksiężyców, 1 – półksiężyc w co najmniej 1 kłębuszku, ale $<25\%$ 2 – półksiężyc w co najmniej 25% kłębuszków		
[Źródło: Trimarchi 2017]		
Ponadto w badania Shima 2018 natężenie osadów w mikroskopii immunofluorescencyjnej było stopniowane w skali od 0 do 3+ (0 – brak, 1+ - niewielkie, 2+ - umiarkowane, 3+ - intensywne)		

Mimo, że wykazano istotność statystyczną w przypadku czynnika E1 (zarówno w analizach jednoczynnikowych jak i wieloczynnikowych) znaczenie kliniczne tego wyniku uznano za niewystarczające, gdyż tylko jeden pacjent w każdej z grup wykazał zwiększenie komórkowości w niektórych kapilarach komórkowych (E1). (informacja zawarta w tekście publikacji). Wobec powyższego należy uznać, że nie wykazano różnicy w szybkości zanikania proteinurii pomiędzy badanymi grupami (tj. lizinopril vs. lizinopril + losartan).

Quinapril

Poniżej przedstawiono wyniki badania *Marcovecchio 2017* oceniającego działanie quinaprilu w populacji młodzieży z cukrzycą typu 1 z wysokim wskaźnikiem albumina-kreatynina.

W badaniu *Marcovecchio 2017* nie było istotnej różnicy między grupami w zakresie pierwszorzędowego punktu końcowego, tj. zmiana w analizie powtarzanych pomiarów wskaźnika albumina-kreatynina.

Tabela 7. Wyniki analizy skuteczności ACE-I vs placebo w badaniu *Marcovecchio 2017* (dane z suplementu do publikacji)

Punkt końcowy	ACE-I vs Placebo		
	Efekt	95% CI	p*
Wskaźnik albumina-kreatynina	-0,01	-0,05; 0,03	0,65
Kreatynina	-0,006	-0,02; 0,01	0,48
Cystatyna C	-0,01	-0,03; 0,00	0,14
eGFR 1	-0,34	-0,76; 0,08	0,11
eGFR 2	2,44	-0,20; -5,09	0,07
SBP z-score	-0,30	-0,52; -0,08	0,01
DBP z-score	-0,10	-0,21; 0,01	0,07
Zdarzenie mikroalbuminurii	HR= 0,57	0,35; 0,94	0,03

Skróty:
DBP- rozkurczowe ciśnienie krwi, eGFR – szacowany współczynnik przesączania kłębuszkowego, eGFR 1 – eGFR na podstawie równań kreatyniny, eGFR 2 - eGFR na podstawie połączonych równań kreatynina-cystatyna C, SBP – skurczowe ciśnienie krwi.
* Autorzy badania dla drugorzędowych punktów końcowych przyjęli istotność statystyczną dla wartości $p < 0,01$

Stosowanie ACE-I miało wpływ na mniejsze ryzyko wystąpienia mikroalbuminurii, jednakże autorzy badania w kontekście negatywnych wyników pierwszorzędowego punktu końcowego i planu analizy statystycznej nie rozpatrują tego punktu jako istotnego statystycznie.

U grupy pacjentów stosującej ACE-I obserwowano obniżenie skurczowego ciśnienia, jednakże nie było ono istotne statystycznie ($p=0,01$, autorzy badania dla drugorzędowych punktów końcowych przyjęli istotność statystyczną dla wartości $p<0,01$). Stosowanie ACE-I nie miało istotnego wpływu na GFR, a poziom cystatyny C był konsekwentnie niższy w grupie ACE-I niż w grupie placebo.

3.1.4. Wyniki analizy bezpieczeństwa

Enalapril

W badaniu *Gupta 2018* nie oceniano bezpieczeństwa.

Losartan

W badaniu *Shima 2018* najczęściej występującym działaniem niepożądanym występującym w obu badanych grupach były zawroty głowy. Szczegóły przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 8. Zdarzenia niepożądane po 2 latach terapii – badanie *Shima 2018*

Zmienna	Grupa LSP (n=31)	Grupa LSP i LSN (n=31)	p value
Zawroty głowy	8 (25,8%)	16 (50,0%)	0,067
Mdłości	0	1 (3,2%)	1,00
Ból głowy	0	1 (3,2%)	1,00
Nadciśnienie tętnicze	1 (3,2%)	0	1,00
Kaszel	1 (3,2%)	3 (9,4%)	0,612
Podwyższone stężenie kreatyniny w surowicy	0	3 (9,4%)	0,238

Skróty:
LSN – losartan; LSP – lizinopril

Quinapril

W badaniu *Marcovecchio 2017* 56 pacjentów (25%) wymagało redukcji dawki ACE-I (do 5 mg/dzień), głównie z powodu niedociśnienia ortostatycznego. Uporczywy kaszel występował rzadko i 5% pacjentów otrzymywało mniejszą dawkę na koniec badania. Wystąpiły 4 poważne działania niepożądane związane ze stosowaniem ACE-I: klinicznie istotny spadek eGFR (2 pacjentów), epizod hipotensji (1 pacjent), podwyższony poziom aminotransferazy alaninowej (ALAT, 1 pacjent).

Tabela 9. Poważne zdarzenia niepożądane* w badaniu *Marcovecchio 2017* (quinapril vs placebo)

Zdarzenie	Grupa ACE-I + Placebo (N=111) [n (%)]	Grupa ACE-I + Statyna (N=111) [n (%)]	Placebo + Placebo (N=109) [n (%)]
Zaburzenia żołądkowo-jelitowe	9 (8,1)	10 (9)	11 (10,1)
Wymioty	5 (4,5)	4 (3,6)	4 (3,7)
Zaburzenia ogólne lub stan w miejscu podania	4 (3,6)	0	2 (1,8)
Zaburzenia wątroby i dróg żółciowych	0	0	1 (0,9)
Infekcje i infestacje	11 (9,9)	13 (11,7)	14 (12,8)
Zapalenie żołądka i jelit	2 (1,8)	3 (2,7)	6 (5,5)
Urazy, zatrucia lub powikłania proceduralne	14 (12,6)	11 (9,9)	10 (9,2)
Nieprawidłowe wyniki badań laboratoryjnych lub innych badań medycznych	11 (9,9)	17 (15,3)	10 (9,2)
Zaburzenia metaboliczne lub odżywiania	29 (26,1)	15 (13,5)	12 (11)
Cukrzycowa kwasica ketonowa	17 (15,3)	9 (8,1)	8 (7,3)
Hiperglikemia	4 (3,6)	3 (2,7)	1 (0,9)
Zaburzenie mięśniowo-szkieletowe lub tkanki łącznej	1 (0,9)	1 (0,9)	0
Zaburzenie układu nerwowego	3 (2,7)	6 (5,4)	2 (1,8)
Zaburzenia psychiczne	2 (1,8)	6 (5,4)	6 (5,5)

Zaburzenia nerek lub układu moczowego	0	1 (0,9)	1 (0,9)
Zaburzenia układu oddechowego, klatki piersiowej lub śródpiersia	3 (2,7)	1 (0,9)	0
Zaburzenia skóry lub tkanki podskórnej	0	0	1 (0,9)
Procedura chirurgiczna lub medyczna	35 (31,5)	34 (30,6)	29 (26,6)
Zmiana urządzenia medycznego	17 (15,3)	13 (11,7)	14 (12,8)
Zaburzenie naczyniowe	1 (0,9)	1 (0,9)	1 (0,9)
Nadużywanie alkoholu	2 (1,8)	0	2 (1,8)
Układ rozrodczy lub zaburzenie sutka	1 (0,9)	0	0

* Poważne zdarzenia niepożądane klasyfikowane wg Medical Dictionary for Regulatory Activities (MedDRA), version 19

3.2. Omówienie wyników badań oraz ograniczenia analizy klinicznej

W wyniku przeprowadzonego wyszukiwania analitycy nie odnaleźli opracowań wtórnych ani badań pierwotnych spełniających predefiniowane kryteria włączenia dla substancji: benazepril, kandesartan, spironolakton, telmisartan, ramipril, walsartan w żadnym z wnioskowanych wskazań. Nie odnaleziono również opracowań dla substancji:

- enalapril, we wskazaniach: przewlekła choroba nerek u dzieci do 18 roku życia, leczenie renoprotekcyjne u dzieci do 18 roku życia;
- losartan, we wskazaniach: nadciśnienie tętnicze inne niż określone w ChPL - u dzieci do 18 roku życia, przewlekła choroba nerek inna niż określona w ChPL - u dzieci do 18 roku życia;
- quinapril we wskazaniach: nadciśnienie tętnicze inne niż określone w ChPL - u dzieci od 6 do 18 roku życia, przewlekła choroba nerek u dzieci od 6 do 18 roku życia.

Enalapril we wskazaniu: niewydolność serca inna niż określona w ChPL – u dzieci do 18 rż

W badaniu *Gupta 2018* oceniającym działanie kardioprotekcyjne enalaprilu vs placebo w populacji dzieci leczonych antracyklinami w chemioterapii obserwowano podobną wartość LVEF między grupami na początku badania, jednak po 6 miesiącach obserwacji zaobserwowano istotnie statystycznie wyższą wartość w zakresie LVEF w grupie leczonej enalaprilem w porównaniu do placebo. Poziom biomarkerów cTnI oraz proBNP był istotnie statystycznie niższy w grupie enalaprilu niż w grupie placebo po 6 miesiącach obserwacji. W badaniu nie oceniano bezpieczeństwa.

Losartan we wskazaniu: leczenie renoprotekcyjne w przypadkach innych niż w ChPL – u dzieci do 18 rż

W badaniu *Shima 2018* jako pierwszorzędowy punkt końcowy oceniano odsetek zaniku proteinurii (definiowany jako wskaźnik białko-kreatynina (uP/Cr) < 0,2g/g w porannym moczu).

Mimo, że wykazano istotność statystyczną w przypadku czynnika E1 (zarówno w analizach jednoczynnikowych jak i wieloczynnikowych) znaczenie kliniczne tego wyniku uznano za niewystarczające, gdyż tylko jeden pacjent w każdej z grup wykazał zwiększenie komórkowości w niektórych kapilarach komórkowych (E1). Wobec powyższego należy uznać, że nie wykazano różnicy w szybkości zanikania proteinurii pomiędzy badanymi grupami (tj. lizinopril vs. lizinopril + losartan).

Quinapril we wskazaniu: leczenie renoprotekcyjne u dzieci od 6 do 18 rż

W badaniu *Marcovecchio 2017* ocenia działanie ACE-I (quinapril) w populacji młodzieży z cukrzycą typu 1 z wysokim wskaźnikiem albumina-kreatynina. Autorzy badania obserwowali brak istotnej różnicy między grupami w zakresie I-rzędowego punktu końcowego, tj. zmiana w analizie powtarzanych pomiarów wskaźnika albumina-kreatynina. Stosowanie ACE-I miało wpływ na mniejsze ryzyko wystąpienia mikroalbuminurii, jednakże autorzy badania w kontekście negatywnych wyników pierwszorzędowego punktu końcowego i planu analizy statystycznej nie rozpatrują tego punktu jako istotnego statystycznie. U grupy pacjentów stosującej ACE-I obserwowano obniżenie skurczowego ciśnienia, jednakże nie było ono istotne statystycznie, również leczenie ACE-I nie miało istotnego wpływu na GFR w porównaniu do placebo.

W badaniu tym oceniano bezpieczeństwo, 25% wymagało redukcji dawki ACE-I, głównie z powodu niedociśnienia ortostatycznego. Wystąpiły 4 poważne działania niepożądane związane ze stosowaniem ACE-I: klinicznie istotny spadek eGFR (u 2 pacjentów), epizod hipotensji, podwyższony poziom aminotransferazy alaninowej.

4. Źródła

Badania pierwotne i wtórne

- Gupta 2018** Gupta V, et al. Role of ACE inh bitors in anthracycline-induced cardiotoxicity: A randomized, double-blind, placebo-controlled trial. *Pediatr Blood Cancer* 2018; e27308.
- Marcovecchio 2017** Marcovecchio ML, et al. ACE Inhibitors and Statins in Adolescents with Type 1 Diabetes. *N Eng J Med* 2017; 377: 1733-45.
- Shima 2018** Shima Y, et a. Lisinopril versus lisinopril and losartan for mild childhood IgA nephropathy: a randomized controlled trial (JSKDC01 study). *Pediatr Nephrol* 2018; 1-10 <https://doi.org/10.1007/s00467-018-4099-8>

Rekomendacje kliniczne i refundacyjne

- ESC/ESH 2018** Williams B, et al. 2018 ESC/ESH Guidelines for themanagement of arterial hypertension. *Eur Heart J* 2018; 39(33): 3021-104
- ESH 2016** Lurbe E, et al. 2016 European Society of Hypertension guidelines for the management of high blood pressure in children and adolescents. *J Hypertens* 2016; 34(1):1-34.
- PTNFD 2015** Red. Żurowska A, i in. Rekomendacje Polskiego Towarzystwa Nefrologii Dziecięcej (PTNFD) dotyczące postępowania z dzieckiem z podwyższonym ciśnieniem tętniczym. *Forum Medycyny Rodzinnej* 2015; tom 9(5): 349-75
- PTNT 2015** Red. Tykarski A, i in. Zasady postępowania w nadciśnieniu tętniczym – 2015 rok. Wytyczne Polskiego Towarzystwa Nadciśnienia Tętniczego. *Nadciśnienie Tętnicze w Praktyce* 2015; 1(1): 1-70.

Pozostałe publikacje

- Obwieszczenie MZ** Obwieszczenie Ministra Zdrowia z dnia 26 października 2018 r. w sprawie wykazu refundowanych leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych na 1 listopada 2018 r. (Dz. U. MZ. z 2018 r., poz. 106)
- Opinia RP 42/2016** Opinia Rady Przejrzystości nr 42/2016 z dnia 1 lutego 2016 roku w sprawie zasadności objęcia refundacją leków zawierających substancję czynną benazeprilum we wskazaniach innych niż określone w Charakterystyce Produktu Leczniczego
- Opinia RP 43/2016** Opinia Rady Przejrzystości nr 43/2016 z dnia 1 lutego 2016 roku w sprawie zasadności objęcia refundacją leków zawierających substancję czynną candesartanum cilexetilum we wskazaniach innych niż określone w Charakterystyce Produktu Leczniczego
- Opinia RP 44/2016** Opinia Rady Przejrzystości nr 44/2016 z dnia 1 lutego 2016 roku w sprawie zasadności objęcia refundacją leków zawierających substancję czynną enalaprilum we wskazaniach innych niż określone w Charakterystyce Produktu Leczniczego
- Opinia RP 45/2016** Opinia Rady Przejrzystości nr 45/2016 z dnia 1 lutego 2016 roku w sprawie zasadności objęcia refundacją leków zawierających substancję czynną losartanum we wskazaniach innych niż określone w Charakterystyce Produktu Leczniczego
- Opinia RP 46/2016** Opinia Rady Przejrzystości nr 46/2016 z dnia 1 lutego 2016 roku w sprawie zasadności objęcia refundacją leków zawierających substancję czynną quinaprilum we wskazaniach innych niż określone w Charakterystyce Produktu Leczniczego
- Opinia RP 47/2016** Opinia Rady Przejrzystości nr 47/2016 z dnia 1 lutego 2016 roku w sprawie zasadności objęcia refundacją leków zawierających substancję czynną ramiprilum we wskazaniach innych niż określone w Charakterystyce Produktu Leczniczego
- Opinia RP 48/2016** Opinia Rady Przejrzystości nr 48/2016 z dnia 1 lutego 2016 roku w sprawie zasadności objęcia refundacją leków zawierających substancję czynną spironolactonum we wskazaniach innych niż określone w Charakterystyce Produktu Leczniczego
- Opinia RP 49/2016** Opinia Rady Przejrzystości nr 49/2016 z dnia 1 lutego 2016 roku w sprawie zasadności objęcia refundacją leków zawierających substancję czynną telmisartanum we wskazaniach innych niż określone w Charakterystyce Produktu Leczniczego
- Opinia RP 50/2016** Opinia Rady Przejrzystości nr 50/2016 z dnia 1 lutego 2016 roku w sprawie zasadności objęcia refundacją leków zawierających substancję czynną valsartanum we wskazaniach innych niż określone w Charakterystyce Produktu Leczniczego
- Raport AOTMiT-OT-434-38/2015** „Benazeprilum, candesartanum cilexetilum, enalaprilum, losartanum, quinaprilum, ramiprilum, spironolactonum, telmisartanum i valsartanum we wskazaniach: innych niż określone w ChPL Opracowanie na potrzeby oceny zasadności dalszego finansowania ze środków publicznych leków zawierających daną substancję czynną we wskazaniach innych niż wymienione w Charakterystyce Produktu Leczniczego.” Raport nr AOTMiT-OT-434-38/2015, Data ukończenia 21 stycznia 2016r.

Trimarchi 2017

Trimarchi H. et al. Oxford Classification of IgA nephropathy 2016: an update from the IgA Nephropathy Classification Working Group. *Kidney Int.* 2017 May;91(5):1014-1021.
doi: 10.1016/j.kint.2017.02.003. Epub 2017 Mar 22.

Strony internetowe (dostęp: 10.12.2018 r.)**Benazeprilum**

[http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/\(X\(1\)S\(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2\)\)/ProduktSzczegoly.aspx?id=3981](http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/(X(1)S(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2))/ProduktSzczegoly.aspx?id=3981)

[http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/\(X\(1\)S\(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2\)\)/ProduktSzczegoly.aspx?id=3982](http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/(X(1)S(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2))/ProduktSzczegoly.aspx?id=3982)

[http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/\(X\(1\)S\(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2\)\)/ProduktSzczegoly.aspx?id=3983](http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/(X(1)S(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2))/ProduktSzczegoly.aspx?id=3983)

Ramiprilum

[http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/\(X\(1\)S\(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2\)\)/ProduktSzczegoly.aspx?id=39218](http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/(X(1)S(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2))/ProduktSzczegoly.aspx?id=39218)

[http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/\(X\(1\)S\(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2\)\)/ProduktSzczegoly.aspx?id=15973](http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/(X(1)S(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2))/ProduktSzczegoly.aspx?id=15973)

[http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/\(X\(1\)S\(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2\)\)/ProduktSzczegoly.aspx?id=15974](http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/(X(1)S(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2))/ProduktSzczegoly.aspx?id=15974)

[http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/\(X\(1\)S\(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2\)\)/ProduktSzczegoly.aspx?id=19621](http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/(X(1)S(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2))/ProduktSzczegoly.aspx?id=19621)

[http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/\(X\(1\)S\(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2\)\)/ProduktSzczegoly.aspx?id=19614](http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/(X(1)S(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2))/ProduktSzczegoly.aspx?id=19614)

[http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/\(X\(1\)S\(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2\)\)/ProduktSzczegoly.aspx?id=19617](http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/(X(1)S(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2))/ProduktSzczegoly.aspx?id=19617)

[http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/\(X\(1\)S\(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2\)\)/ProduktSzczegoly.aspx?id=14527](http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/(X(1)S(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2))/ProduktSzczegoly.aspx?id=14527)

[http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/\(X\(1\)S\(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2\)\)/ProduktSzczegoly.aspx?id=14524](http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/(X(1)S(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2))/ProduktSzczegoly.aspx?id=14524)

[http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/\(X\(1\)S\(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2\)\)/ProduktSzczegoly.aspx?id=14526](http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/(X(1)S(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2))/ProduktSzczegoly.aspx?id=14526)

[http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/\(X\(1\)S\(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2\)\)/ProduktSzczegoly.aspx?id=14526](http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/(X(1)S(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2))/ProduktSzczegoly.aspx?id=14526)

[http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/\(X\(1\)S\(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2\)\)/ProduktSzczegoly.aspx?id=27524](http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/(X(1)S(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2))/ProduktSzczegoly.aspx?id=27524)

[http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/\(X\(1\)S\(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2\)\)/ProduktSzczegoly.aspx?id=27535](http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/(X(1)S(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2))/ProduktSzczegoly.aspx?id=27535)

[http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/\(X\(1\)S\(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2\)\)/ProduktSzczegoly.aspx?id=19681](http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/(X(1)S(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2))/ProduktSzczegoly.aspx?id=19681)

[http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/\(X\(1\)S\(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2\)\)/ProduktSzczegoly.aspx?id=13306](http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/(X(1)S(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2))/ProduktSzczegoly.aspx?id=13306)

[http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/\(X\(1\)S\(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2\)\)/ProduktSzczegoly.aspx?id=16326](http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/(X(1)S(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2))/ProduktSzczegoly.aspx?id=16326)

[http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/\(X\(1\)S\(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2\)\)/ProduktSzczegoly.aspx?id=11308](http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/(X(1)S(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2))/ProduktSzczegoly.aspx?id=11308)

[http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/\(X\(1\)S\(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2\)\)/ProduktSzczegoly.aspx?id=16100](http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/(X(1)S(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2))/ProduktSzczegoly.aspx?id=16100)

[http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/\(X\(1\)S\(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2\)\)/ProduktSzczegoly.aspx?id=16135](http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/(X(1)S(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2))/ProduktSzczegoly.aspx?id=16135)

[http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/\(X\(1\)S\(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2\)\)/ProduktSzczegoly.aspx?id=17491](http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/(X(1)S(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2))/ProduktSzczegoly.aspx?id=17491)

[http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/\(X\(1\)S\(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2\)\)/ProduktSzczegoly.aspx?id=30564](http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/(X(1)S(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2))/ProduktSzczegoly.aspx?id=30564)

[http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/\(X\(1\)S\(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2\)\)/ProduktSzczegoly.aspx?id=30558](http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/(X(1)S(dhhdulfqomib0eqxo1jrjis2))/ProduktSzczegoly.aspx?id=30558)

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=30561>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=17308>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=17305>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=17307>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=17627>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=17622>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=17625>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=10587>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=9325>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=9326>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=16191>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=28671>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=34675>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=36582>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=27253>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=16188>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=16190>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=28668>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=30041>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=30040>

Spirolactonum

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=27705>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=27706>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=27708>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=35023>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=35024>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=35025>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=6268>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=35231>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=6269>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=9425>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=20164>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=1688>

Candesartanum cilexetilum

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=8806>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=8807>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=21803>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=21799>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=21801>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=37207>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=37208>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=8201>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=9097>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=11089>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=27615>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=27616>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=28907>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=5414>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=22479>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=22480>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=23211>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=23213>

Telmisartanum

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=25237>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=25238>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=8921>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=20371>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=26850>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=26851>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=9163>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=9164>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=29790>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=29792>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=28200>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=28201>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=34847>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=29160>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=29161>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=24032>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=24030>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=28834>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=28833>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=27928>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=27929>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=25405>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=25407>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=40127>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=23578>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=23579>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=23083>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=23084>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=27014>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=27015>
http://leki.urpl.gov.pl/files/22_Telmisartanum123ratio_80mg.pdf

Valsartanum

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=24890>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=24976>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=22492>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=22494>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=20661>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=20665>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=24253>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=34882>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=36030>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=23820>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=35982>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=23819>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=22057>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=22059>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=39607>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=10719>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=10720>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=20609>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=20611>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=21517>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=21519>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=29685>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=29686>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=20455>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=20461>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=34901>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=34902>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=18059>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=18058>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=22686>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=36515>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=34087>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=24445>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=24446>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=23422>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=23423>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=28129>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=36680>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=36679>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=20785>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=23275>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=39369>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=23274>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=33213>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=33215>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=23773>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=24360>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=28476>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=28478>

Losartan

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=21001>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=1606>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=12455>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=13131>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=36889>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=19093>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=22447>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=9591>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=36780>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=12270>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=19126>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=22186>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=37025>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=37026>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=27390>
<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=19533>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=16406>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=16044>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=21464>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=21465>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=17914>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=9355>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=25194>

Enalaprilum

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=2197>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=2198>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=2199>

Quinaprilum

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=7488>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=7487>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=12523>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=7489>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=13413>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=13414>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=13415>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=27346>

<http://pub.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/ProduktSzczegoly.aspx?id=13992>

5. Załączniki

5.1. Wykaz leków zawierających ocenianą substancję czynną finansowanych ze środków publicznych w ramach ocenianego wskazania

Tabela 10. Produkty lecznicze zawierające ocenianą substancję czynną refundowane w ocenianym wskazaniu zgodnie z obowiązującym Obwieszczeniem MZ.

Nazwa, postać i dawka leku	Opak.	Kod EAN	UCZ [zł]	CHB [zł]	CD [zł]	WLF [zł]	PO	WDŚ [zł]
44.0. Inhibitory konwertazy angiotensyny - produkty jednoskładnikowe i złożone								
Benazeprilum								
Zakres wskazań pozarejestryjnych objętych refundacją: leczenie renoprotekcyjne u dzieci do 18 roku życia								
Lotensin , tabl. powł., 10 mg	28 szt. (2 blist.po 14 szt.)	5909990118915	20,57	21,60	23,65	7,00	ryczałt	20,63
Lotensin, tabl. powł., 20 mg	28 szt. (2 blist.po 14 szt.)	5909990119011	28,08	29,48	33,04	14,00	ryczałt	27,00
Lotensin, tabl. powł., 5 mg	28 szt. (2 blist.po 14 szt.)	5909990118816	15,64	16,42	17,45	3,50	ryczałt	17,15
Ramiprilum								
Zakres wskazań pozarejestryjnych objętych refundacją: przewlekła choroba nerek inna niż określona w ChPL - u dzieci do 18 roku życia; leczenie renoprotekcyjne w przypadkach innych niż określone w ChPL - u dzieci do 18 roku życia								
Ampril 10 mg, tabletki, 10 mg	30 tabletek	5909991340766	10,26	10,77	15,58	15,58	ryczałt	12,80
Ampril 10 mg tabletki, tabletki, 10 mg	30 szt.	5909991308971	11,34	11,91	16,72	16,72	ryczałt	12,80
Ampril 10 mg tabletki, tabl., 10 mg	30 szt. (3 blist.po 10 szt.)	5909990571468	12,42	13,04	17,85	17,85	ryczałt	12,80
Ampril 10 mg tabletki, tabl., 10 mg	60 szt. (6 blist.po 10 szt.)	5909990571475	24,84	26,08	33,54	33,54	ryczałt	25,60
Ampril 10mg tabletki, tabletki, 10 mg	30 szt.	5909991347420	10,80	11,34	16,15	16,15	ryczałt	12,80
Ampril 5 mg tabletki, tabl., 5 mg	30 szt. (3 blist.po 10 szt.)	5909990571499	6,21	6,52	9,50	9,50	ryczałt	6,40
Ampril 5 mg tabletki, tabl., 5 mg	60 szt. (6 blist.po 10 szt.)	5909990571505	12,96	13,61	18,42	18,42	ryczałt	12,80
Apo-Rami, tabl., 10 mg	28 szt. (2 blist.po 14 szt.)	5909990653379	14,29	15,00	19,59	19,59	ryczałt	11,95
Apo-Rami, tabl., 2,5 mg	28 szt. (2 blist.po 14 szt.)	5909990653355	3,60	3,78	5,32	5,25	ryczałt	3,27
Apo-Rami, tabl., 5 mg	28 szt. (2 blist.po 14 szt.)	5909990653362	7,19	7,55	10,37	10,37	ryczałt	5,97
Axtil, tabl., 10 mg	30 szt. (3 blist.po 10 szt.)	5909990337989	15,98	16,78	21,59	21,59	ryczałt	12,80
Axtil, tabl., 2,5 mg	30 szt. (3 blist.po 10 szt.)	5909990337958	4,00	4,20	5,85	5,63	ryczałt	3,42
Axtil, tabl., 5 mg	30 szt. (3 blist.po 10 szt.)	5909990337972	7,94	8,34	11,32	11,25	ryczałt	6,47
Ivpril, tabl., 10 mg	28 szt.	5909990962020	13,28	13,94	18,53	18,53	ryczałt	11,95
Ivpril, tabl., 2,5 mg	28 szt.	5909990961955	3,42	3,59	5,13	5,13	ryczałt	3,20
Ivpril, tabl., 5 mg	28 szt.	5909990961986	6,64	6,97	9,79	9,79	ryczałt	5,97
Piramil, tabl., 10 mg	28 szt.	5909991286132	12,42	13,04	17,63	17,63	ryczałt	11,95
Piramil, tabletki, 10 mg	30 tabletek	5909991344603	10,26	10,77	15,58	15,58	ryczałt	12,80
Piramil 10 mg, tabl., 10 mg	28 szt. (4 blist.po 7 szt.)	5909990661756	14,31	15,03	19,62	19,62	ryczałt	11,95
Piramil 2,5 mg, tabl., 2,5 mg	30 szt. (3 blist.po 10 szt.)	5909990212170	5,72	6,01	7,65	5,63	ryczałt	5,22
Piramil 5 mg, tabl., 5 mg	30 szt. (3 blist.po 10 szt.)	5909990212248	7,88	8,27	11,25	11,25	ryczałt	6,40
Polpril, tabl., 10 mg	28 szt.	5909990924653	14,71	15,45	20,04	20,04	ryczałt	11,95
Polpril, kaps. twarde, 10 mg	28 szt. (2 blist.po 14 szt.)	5909990694655	15,98	16,78	21,37	21,00	ryczałt	12,32
Polpril, tabl., 2,5 mg	28 szt.	5909990924608	3,67	3,85	5,38	5,25	ryczałt	3,33
Polpril, tabl., 5 mg	28 szt.	5909990924646	7,35	7,72	10,54	10,50	ryczałt	6,01
Polpril, kaps. twarde, 5 mg	28 szt. (2 blist.po 14 szt.)	5909990694631	7,88	8,27	11,09	10,50	ryczałt	6,56
Ramicor, tabl. powł., 10 mg	28 tabl.	5909991093334	10,15	10,66	15,25	15,25	ryczałt	11,95
Ramicor, tabl. powł., 2,5 mg	28 tabl.	5909991093280	2,70	2,84	4,38	4,38	ryczałt	3,20
Ramicor, tabl. powł., 5 mg	28 tabl.	5909991093303	5,13	5,39	8,21	8,21	ryczałt	5,97
Ramipril Billev, tabl., 10 mg	28 szt.	5909991070540	14,69	15,42	20,01	20,01	ryczałt	11,95
Ramipril Billev, tabl., 5 mg	28 szt.	5909991070441	7,34	7,71	10,53	10,50	ryczałt	6,00
Ramistad 10, tabl., 10 mg	28 szt. (2 blist.po 14 szt.)	5909990017461	10,18	10,69	15,28	15,28	ryczałt	11,95

Nazwa, postać i dawka leku	Opak.	Kod EAN	UCZ [zł]	CHB [zł]	CD [zł]	WLF [zł]	PO	WDŚ [zł]
Ramistad 2,5, tabl., 2,5 mg	28 szt. (2 blist.po 14 szt.)	5909990017447	2,75	2,89	4,43	4,43	ryczałt	3,20
Ramistad 5, tabl., 5 mg	28 szt. (2 blist.po 14 szt.)	5909990017454	5,56	5,84	8,66	8,66	ryczałt	5,97
Ramve 10 mg, kaps. twarde, 10 mg	28 szt. (2 blist.po 14 szt.)	5909990047987	14,90	15,65	20,24	20,24	ryczałt	11,95
Ramve 2,5 mg, kaps. twarde, 2,5 mg	28 szt. (2 blist.po 14 szt.)	5909990047949	3,46	3,63	5,17	5,17	ryczałt	3,20
Ramve 5 mg, kaps. twarde, 5 mg	28 szt. (2 blist.po 14 szt.)	5909990047963	7,45	7,82	10,64	10,50	ryczałt	6,11
Tritace 10, tabl., 10 mg	28 szt. (2 blist.po 14 szt.)	5909990916016	15,98	16,78	21,37	21,00	ryczałt	12,32
Tritace 10, tabletki, 10 mg	28 tabl.	5909991367084	13,66	14,34	18,93	18,93	ryczałt	11,95
Tritace 2,5, tabl., 2,5 mg	28 szt. (2 blist.po 14 szt.)	5909990478217	8,10	8,51	10,05	5,25	ryczałt	8,00
Tritace 5, tabl., 5 mg	28 szt. (2 blist.po 14 szt.)	5909990478316	9,83	10,32	13,14	10,50	ryczałt	8,61
Vivace 10 mg, tabl., 10 mg	28 szt.	5909991264673	10,80	11,34	15,93	15,93	ryczałt	11,95
Vivace 10 mg, tabl., 10 mg	28 szt. (4 blist.po 7 szt.)	5909990610525	14,71	15,45	20,04	20,04	ryczałt	11,95
Vivace 10 mg, tabl., 10 mg	30 szt.	5909991226862	12,42	13,04	17,85	17,85	ryczałt	12,80
Vivace 10 mg, tabl., 10 mg	30 szt.	5909997203416	11,88	12,47	17,28	17,28	ryczałt	12,80
Vivace 10 mg, tabl., 10 mg	30 szt.	5909997211992	11,88	12,47	17,28	17,28	ryczałt	12,80
Vivace 10 mg, tabl., 10 mg	30 szt. (3 blist.po 10 szt.)	5909990610532	15,88	16,67	21,49	21,49	ryczałt	12,80
Vivace 10 mg, tabl., 10 mg	90 szt.	5909991004392	47,09	49,44	58,90	58,90	ryczałt	38,40
Vivace 2,5 mg, tabl., 2,5 mg	90 szt.	5909991004378	11,77	12,36	16,34	16,34	ryczałt	9,60
Vivace 2,5 mg, tabl., 2,5 mg	28 szt. (4 blist.po 7 szt.)	5909990610433	3,67	3,85	5,38	5,25	ryczałt	3,33
Vivace 2,5 mg, tabl., 2,5 mg	30 szt. (3 blist.po 10 szt.)	5909990610440	3,94	4,14	5,79	5,63	ryczałt	3,36
Vivace 5 mg, tabl., 5 mg	28 szt. (4 blist.po 7 szt.)	5909990610488	7,35	7,72	10,54	10,50	ryczałt	6,01
Vivace 5 mg, tabl., 5 mg	30 szt.	5909997212296	6,53	6,86	9,84	9,84	ryczałt	6,40
Vivace 5 mg, tabl., 5 mg	30 szt. (3 blist.po 10 szt.)	5909990610495	7,78	8,17	11,14	11,14	ryczałt	6,40
Vivace 5 mg, tabl., 5 mg	90 szt.	5909991004385	23,54	24,72	30,94	30,94	ryczałt	19,20
Quinaprilum								
Zakres wskazań pozarejestacyjnych objętych refundacją: <1> nadciśnienie tętnicze inne niż określone w ChPL - u dzieci od 6 do 18 roku życia; <2> przewlekła choroba nerek u dzieci od 6 do 18 roku życia; <3> leczenie renoprotekcyjne u dzieci od 6 do 18 roku życia								
Accupro 10, tabl. powł., 10 mg	30 szt. (3 blist.po 10 tabl.)	5909990707010	13,39	14,06	15,17	3,75	ryczałt	14,62
Accupro 20, tabl. powł., 20 mg	30 szt. (3 blist.po 10 tabl.)	5909990707119	17,17	18,03	20,19	7,50	ryczałt	16,96
Accupro 40, tabl. powł., 40 mg	28 szt. (4 blist.po 7 tabl.)	5909991080129	26,30	27,62	31,18	14,00	ryczałt	25,14
Accupro 5, tabl. powł., 5 mg	30 szt. (3 blist.po 10 tabl.)	5909990706914	10,80	11,34	11,89	1,88	ryczałt	11,89
Acurenal, tabl. powł., 10 mg	30 szt. (3 blist.po 10 szt.)	5909991125516	11,18	11,74	12,85	3,75	ryczałt	12,30
Acurenal, tabl. powł., 20 mg	30 szt. (3 blist.po 10 szt.)	5909991125615	15,34	16,11	18,27	7,50	ryczałt	15,04
Acurenal, tabl. powł., 40 mg	30 szt.	5909990953882	25,26	26,52	30,23	15,00	ryczałt	23,76
Acurenal, tabl. powł., 5 mg	30 szt. (3 blist.po 10 szt.)	5909991125417	8,10	8,51	9,06	1,88	ryczałt	9,06
Pulsaren 20, tabl. powł., 20 mg	30 szt.	5909991165710	12,80	13,44	15,60	7,50	ryczałt	12,37
Enalaprilum								
Zakres wskazań pozarejestacyjnych objętych refundacją: <1> niewydolność serca inna niż określona w ChPL - u dzieci do 18 roku życia; <2> przewlekła choroba nerek u dzieci do 18 roku życia; <3> leczenie renoprotekcyjne u dzieci do 18 roku życia								
Enarenal, tabl., 10 mg	30 szt. (3 blist.po 10 szt.)	5909990015030	4,26	4,47	6,12	5,63	ryczałt	3,69
Enarenal, tabl., 10 mg	60 szt. (6 blist.po 10 szt.)	5909990015054	8,37	8,79	11,77	11,25	ryczałt	6,92
Enarenal, tabl., 20 mg	30 szt. (3 blist.po 10 szt.)	5909990020836	7,88	8,27	11,25	11,25	ryczałt	6,40
Enarenal, tabl., 20 mg	60 szt. (6 blist.po 10 szt.)	5909990020829	14,58	15,31	20,12	20,12	ryczałt	12,80
Enarenal, tabl., 5 mg	30 szt. (3 blist.po 10 szt.)	5909990014934	2,91	3,06	3,89	2,81	ryczałt	3,89
Enarenal, tabl., 5 mg	60 szt. (6 blist.po 10 szt.)	5909990014958	5,31	5,58	7,23	5,63	ryczałt	4,80
45.0. Antagoniści angiotensyny II - produkty jednoskładnikowe i złożone								
Losartanum								
Zakres wskazań pozarejestacyjnych objętych refundacją: nadciśnienie tętnicze inne niż określone w ChPL - u dzieci do 18 roku życia; przewlekła choroba nerek inna niż określona w ChPL - u dzieci do 18 roku życia; leczenie renoprotekcyjne w przypadkach innych niż określone w ChPL - u dzieci do 18 roku życia								
Apo-Lozart, tabl. powł., 50 mg	28 szt. (2 blist.po 14 szt.)	5909990702886	10,80	11,34	14,85	12,20	30%	6,31

Nazwa, postać i dawka leku	Opak.	Kod EAN	UCZ [zł]	CHB [zł]	CD [zł]	WLF [zł]	PO	WDS [zł]
Cozaar, tabl. powł., 100 mg	28 szt. (2 blist.po 14 szt.)	5909991073428	22,12	23,23	28,75	24,40	30%	11,67
Cozaar, tabl. powł., 50 mg	28 szt. (2 blist.po 14 szt.)	5909990674411	12,96	13,61	17,12	12,20	30%	8,58
Lakea, tabl. powł., 50 mg	30 szt. (3 blist.po 10 szt.)	5909991108212	11,88	12,47	16,13	13,07	30%	6,98
Loreblok, tabl. powł., 50 mg	28 szt.	5909990770601	7,56	7,94	11,45	11,45	30%	3,44
Lorista, tabl. powł., 100 mg	28 szt.	5909991272340	10,78	11,32	16,84	16,84	30%	5,05
Lorista, tabl. powł., 100 mg	28 szt. (4 blist.po 7 szt.)	5909990638659	20,47	21,49	27,01	24,40	30%	9,93
Lorista, tabl. powł., 50 mg	28 szt.	5909991268404	5,39	5,66	9,17	9,17	30%	2,75
Lorista, tabl. powł., 50 mg	28 szt. (4 blist.po 7 szt.)	5909990818914	10,26	10,77	14,28	12,20	30%	5,74
Lorista, tabl. powł., 50 mg	56 szt.	5909991268411	10,78	11,32	16,84	16,84	30%	5,05
Lorista, tabl. powł., 50 mg	56 szt. (4 blist.po 14 szt.)	5909990649112	22,87	24,01	29,53	24,40	30%	12,45
Lorista, tabl. powł., 50 mg	84 szt.	5909991268428	16,17	16,98	24,01	24,01	30%	7,20
Lorista, tabl. powł., 50 mg	84 szt. (6 blist.po 14 szt.)	5909990649129	25,92	27,22	34,25	34,25	30%	10,28
Losacor, tabl. powł., 50 mg	30 szt. (3 blist.po 10 szt.)	5909991055110	11,56	12,14	15,80	13,07	30%	6,65
Losagen, tabl. powł., 50 mg	28 szt. (2 blist.po 14 szt.)	5909990639885	7,13	7,49	11,01	11,01	30%	3,30
Losartan Bluefish, tabl. powł., 50 mg	28 szt.	5909990760770	5,40	5,67	9,18	9,18	30%	2,75
Losartan Genoptim, tabletki powlekane, 100 mg	28 tabl.	5909991297060	10,69	11,22	16,74	16,74	30%	5,02
Losartan Genoptim, tabletki powlekane, 50 mg	28 tabl.	5909991296940	5,35	5,62	9,13	9,13	30%	2,74
Losartan KRKA, tabl. powł., 50 mg	30 szt.	5909990956654	11,01	11,56	15,22	13,07	30%	6,07
Losartanum 123ratio, tabl. powł., 50 mg	30 szt.	5909990862238	7,38	7,75	11,41	11,41	30%	3,42
Losartic, tabl. powł., 50 mg	28 szt. (2 blist.po 14 szt.)	5909990621439	10,80	11,34	14,85	12,20	30%	6,31
Lozap 50, tabl. powł., 50 mg	30 szt.	5909990573905	12,96	13,61	17,27	13,07	30%	8,12
Presartan, tabl. powł., 100 mg	30 szt. (3 blist.po 10 szt.)	5909990724352	20,52	21,55	27,29	26,14	30%	8,99
Presartan, tabl. powł., 50 mg	30 szt. (3 blist.po 10 szt.)	5909990724345	8,64	9,07	12,73	12,73	30%	3,82
Rasoltan 50 mg, tabl. powł., 50 mg	28 szt. (2 blist.po 14 szt.)	5909990085644	7,13	7,49	11,01	11,01	30%	3,30
Xartan, tabl. powł., 50 mg	30 szt.	5909990481118	18,79	19,73	23,39	13,07	30%	14,24
Zeprez, tabl. powł., 50 mg	30 szt.	5909990887194	7,13	7,49	11,16	11,16	30%	3,35
Valsartanum								
Zakres wskazań pozarejestryjnych objętych refundacją: <1> nadciśnienie tętnicze inne niż określone w ChPL - u dzieci do 6 roku życia; <2> przewlekła choroba nerek u dzieci do 18 roku życia; <3> leczenie renoprotekcyjne u dzieci do 18 roku życia								
Apo-Valsart, tabl. powł., 160 mg	28 tabl.	5909990870905	16,42	17,24	22,76	22,76	30%	6,83
Apo-Valsart, tabl. powł., 80 mg	28 tabl.	5909990870561	10,37	10,89	14,40	12,20	30%	5,86
Avasart, tabl. powł., 160 mg	28 szt.. (4 blist.po 7 szt.)	5909990773763	20,20	21,21	26,73	24,40	30%	9,65
Avasart, tabl. powł., 80 mg	28 szt.. (4 blist.po 7 szt.)	5909990773695	10,26	10,77	14,28	12,20	30%	5,74
Awalone, tabletki powlekane, 160 mg	28 tabl.	5909990688739	15,01	15,76	21,28	21,28	30%	6,38
Awalone, tabletki powlekane, 80 mg	28 tabl.	5909990688548	7,51	7,89	11,40	11,40	30%	3,42
Axudan, tabl. powł., 160 mg	28 szt.	5909991230395	15,66	16,44	21,96	21,96	30%	6,59
Axudan, tabl. powł., 160 mg	28 szt.	5909990831067	21,60	22,68	28,20	24,40	30%	11,12
Axudan, tabletki powlekane, 160 mg	28 tabl.	5909991253912	14,31	15,03	20,55	20,55	30%	6,17
Axudan, tabl. powł., 160 mg	56 szt.	5909990831081	32,40	34,02	42,55	42,55	30%	12,77
Axudan, tabl. powł., 320 mg	28 szt.	5909990831159	37,80	39,69	48,22	48,22	30%	14,47
Axudan, tabl. powł., 80 mg	28 szt.	5909990830961	10,80	11,34	14,85	12,20	30%	6,31
Axudan, tabletki powlekane, 80 mg	28 tabl.	5909991253226	7,40	7,77	11,28	11,28	30%	3,38
Axudan, tabl. powł., 80 mg	56 szt.	5909990830985	15,71	16,50	22,02	22,02	30%	6,61
Bespres, tabl. powł., 160 mg	28 szt. (2 blist.po 14 szt.)	5909990751877	20,41	21,43	26,95	24,40	30%	9,87
Bespres, tabletki powlekane, 160 mg	28 tabl.	5909991350680	14,04	14,74	20,26	20,26	30%	6,08
Bespres, tabl. powł., 80 mg	28 szt. (2 blist.po 14 szt.)	5909990751594	10,21	10,72	14,23	12,20	30%	5,69
Diovan, tabl. powł., 160 mg	14 szt. (1 blist.po 14 szt.)	5909990929238	15,12	15,88	19,39	12,20	30%	10,85
Diovan, tabl. powł., 160 mg	28 szt. (2 blist.po 14 szt.)	5909990929214	30,24	31,75	37,27	24,40	30%	20,19

Nazwa, postać i dawka leku	Opak.	Kod EAN	UCZ [zł]	CHB [zł]	CD [zł]	WLF [zł]	PO	WDS [zł]
Diovan, tabl. powł., 80 mg	28 szt. (2 blist.po 14 szt.)	5909990929115	19,99	20,99	24,51	12,20	30%	15,97
Ivisart, tabl., 160 mg	28 szt. (4 blist.po 7 szt.)	5909990686254	15,65	16,43	21,95	21,95	30%	6,59
Ivisart, tabl., 80 mg	28 szt.	5909990685981	7,69	8,07	11,58	11,58	30%	3,47
Nortivan, tabl. powł., 160 mg	28 szt.	5909990726844	18,36	19,28	24,80	24,40	30%	7,72
Nortivan, tabl. powł., 80 mg	28 szt.	5909990726776	9,72	10,21	13,72	12,20	30%	5,18
Nortivan Neo, tabletki powlekane, 160 mg	28 tabl.	5909991055929	14,90	15,65	21,17	21,17	30%	6,35
Nortivan Neo, tabletki powlekane, 80 mg	28 tabl.	5909991055899	7,45	7,82	11,33	11,33	30%	3,40
Tensart, tabl. powł., 160 mg	28 szt. (4 blist.po 7 szt.)	5909990682065	19,82	20,81	26,33	24,40	30%	9,25
Tensart, tabl. powł., 80 mg	28 szt. (4 blist.po 7 szt.)	5909990681877	11,34	11,91	15,42	12,20	30%	6,88
Valorion, tabletki powlekane, 160 mg	28 tabl.	5909991299590	15,01	15,76	21,28	21,28	30%	6,38
Valorion, tabletki powlekane, 80 mg	28 tabl.	5909991299583	7,51	7,89	11,40	11,40	30%	3,42
Valsacor 160, tabl. powł., 160 mg	60 szt.	5909990818983	44,82	47,06	55,87	52,28	30%	19,27
Valsacor 160 mg tabletki, tabl. powł., 160 mg	90 szt.	5909990818990	64,80	68,04	79,01	78,41	30%	24,12
Valsacor 160 mg, tabl. powł., 160 mg	28 szt. (4 blist.po 7 szt.)	5909990074969	20,95	22,00	27,52	24,40	30%	10,44
Valsacor 320 mg, tabl. powł., 320 mg	28 szt.	5909990779147	42,12	44,23	52,76	48,79	30%	18,61
Valsacor 320 mg, tabl. powł., 320 mg	28 szt.	5909991261801	30,77	32,31	40,84	40,84	30%	12,25
Valsacor 320 mg tabletki powlekane, tabl. powł., 320 mg	28 szt.	5909991216306	28,30	29,72	38,25	38,25	30%	11,48
Valsacor 80, tabl. powł., 80 mg	60 szt.	5909990818853	22,68	23,81	29,55	26,14	30%	11,25
Valsacor 80 mg, tabl. powł., 80 mg	28 szt. (4 blist.po 7 szt.)	5909990074945	10,69	11,22	14,73	12,20	30%	6,19
Valsacor 80 mg, tabl. powł., 80 mg	90 szt.	5909990818860	32,40	34,02	41,37	39,21	30%	13,92
Valsargen, kaps. twarde, 160 mg	28 szt.	5909990857081	14,89	15,63	21,15	21,15	30%	6,35
Valsargen, kaps. twarde, 80 mg	28 szt.	5909990856954	7,50	7,88	11,39	11,39	30%	3,42
Valsartan 123ratio, kaps. twarde, 160 mg	28 szt.	5909990810697	16,51	17,34	22,86	22,86	30%	6,86
Valsartan 123ratio, kaps. twarde, 80 mg	28 szt.	5909990810635	8,53	8,96	12,47	12,20	30%	3,93
Valsartan Aurobindo, tabl. powł., 160 mg	28 szt.	5909990986057	14,90	15,65	21,17	21,17	30%	6,35
Valsartan Genoptim, tab. powlekane, 160 mg	28 tabl.	5909991266455	14,99	15,74	21,26	21,26	30%	6,38
Valsartan Genoptim, tab. powlekane, 160 mg	56 tabl.	5909991266479	29,98	31,48	40,01	40,01	30%	12,00
Valsartan Genoptim, tab. powlekane, 80 mg	28 tabl.	5909991266387	7,50	7,88	11,39	11,39	30%	3,42
Valsotens, tabl. powł., 160 mg	28 szt.	5909990693276	16,96	17,81	23,33	23,33	30%	7,00
Vallap, tabl. powł., 160 mg	28 szt.	5909990804580	21,60	22,68	28,20	24,40	30%	11,12
Vallap, tabletki powlekane, 160 mg	28 tabl.	5909991344375	14,04	14,74	20,26	20,26	30%	6,08
Vallap, tabl. powł., 160 mg	56 szt.	5909991088118	34,34	36,06	44,59	44,59	30%	13,38
Vallap, tabl. powł., 80 mg	28 szt.	5909990804542	10,80	11,34	14,85	12,20	30%	6,31
Vallap, tabl. powł., 80 mg	56 szt.	5909991088101	16,41	17,23	22,75	22,75	30%	6,83
Valzek, tabl., 160 mg	28 tabl.	5909991202330	18,58	19,51	25,02	24,40	30%	7,94
Valzek, tabl., 80 mg	28 tabl.	5909991202286	9,29	9,75	13,26	12,20	30%	4,72
Vanatex, tabl. powł., 160 mg	28 szt.	5909990827480	21,60	22,68	28,20	24,40	30%	11,12
Vanatex, tabl. powł., 80 mg	28 szt.	5909990827459	10,80	11,34	14,85	12,20	30%	6,31
Walsartan KRKA, tabl. powł., 160 mg	28 szt.	5909991003081	20,17	21,18	26,70	24,40	30%	9,62
Walsartan KRKA, tabl. powł., 80 mg	28 szt.	5909991002794	10,09	10,59	14,10	12,20	30%	5,56
Telmisartanum								
Zakres wskazań pozarejestracyjnych objętych refundacją: <1> nadciśnienie tętnicze inne niż określone w ChPL - u dzieci do 18 roku życia; <2> przewłoka choroba nerek u dzieci do 18 roku życia; <3> leczenie renoprotekcyjne u dzieci do 18 roku życia								
Actelsar, tabl., 40 mg	28 szt.	5909990891832	10,22	10,73	14,25	12,20	30%	5,71

Nazwa, postać i dawka leku	Opak.	Kod EAN	UCZ [zł]	CHB [zł]	CD [zł]	WLF [zł]	PO	WDŚ [zł]
Actelsar, tabl., 80 mg	28 szt.	5909990891863	20,47	21,49	27,01	24,40	30%	9,93
Micardis, tabl., 40 mg	28 szt.	5909990440726	25,81	27,10	30,61	12,20	30%	22,07
Micardis, tabl., 80 mg	14 szt.	5909990440818	20,52	21,55	25,06	12,20	30%	16,52
Micardis, tabl., 80 mg	28 szt.	5909990440825	30,24	31,75	37,27	24,40	30%	20,19
Polsart, tabl., 40 mg	28 szt.	5909990936670	13,21	13,87	17,38	12,20	30%	8,84
Polsart, tabl., 80 mg	28 szt.	5909990936700	26,42	27,74	33,27	24,40	30%	16,19
Pritor, tabl., 40 mg	28 szt.	5909990463428	28,08	29,48	32,99	12,20	30%	24,45
Pritor, tabl., 80 mg	28 szt.	5909990463527	32,35	33,97	39,49	24,40	30%	22,41
Telmabax, tabl., 40 mg	28 szt.	5909991060220	8,91	9,36	12,87	12,20	30%	4,33
Telmabax, tabl., 80 mg	28 szt.	5909991060268	17,82	18,71	24,23	24,23	30%	7,27
Telmisartan Apotex, tabl., 40 mg	28 szt.	5909990992058	10,12	10,63	14,14	12,20	30%	5,60
Telmisartan Apotex, tabl., 80 mg	28 szt.	5909990992065	20,35	21,37	26,89	24,40	30%	9,81
Telmisartan EGIS, tabl. powł., 40 mg	28 szt.	5909991036768	10,10	10,61	14,12	12,20	30%	5,58
Telmisartan EGIS, tabl. powł., 80 mg	28 szt.	5909991036867	20,20	21,21	26,73	24,40	30%	9,65
Telmisartan EGIS, tabl. powł., 80 mg	28 szt.	5909991229801	17,01	17,86	23,38	23,38	30%	7,01
Telmisartan Mylan, tabl., 40 mg	28 szt.	5909991018429	8,64	9,07	12,58	12,20	30%	4,04
Telmisartan Mylan, tabl., 80 mg	28 tabl.	5909991018436	17,17	18,03	23,55	23,55	30%	7,07
Telmisartan Sandoz, tabl., 40 mg	28 szt.	5909990840472	12,96	13,61	17,12	12,20	30%	8,58
Telmisartan Sandoz, tabl., 80 mg	28 szt.	5909990840557	25,92	27,22	32,74	24,40	30%	15,66
Telmisartanum 123ratio, tabl., 40 mg	28 szt.	5909990821839	9,45	9,92	13,44	12,20	30%	4,90
Telmisartanum 123ratio, tabl., 80 mg	28 szt.	5909990821792	18,36	19,28	24,80	24,40	30%	7,72
Telmix, tabl., 40 mg	28 szt.	5909990974863	12,33	12,95	16,46	12,20	30%	7,92
Telmix, tabl., 40 mg	56 tabl.	5909990974887	20,30	21,32	26,84	24,40	30%	9,76
Telmix, tabl., 80 mg	28 szt.	5909990974979	24,67	25,90	31,42	24,40	30%	14,34
Telmix, tabl., 80 mg	56 tabl.	5909990974993	40,61	42,64	51,17	48,79	30%	17,02
Telmizek, tabl., 40 mg	28 szt.	5909990902002	13,61	14,29	17,80	12,20	30%	9,26
Telmizek, tabletki, 80 mg	28 szt.	5909991361969	16,42	17,24	22,76	22,76	30%	6,83
Telmizek, tabl., 80 mg	28 szt.	5909990902095	27,00	28,35	33,87	24,40	30%	16,79
Tezeo, tabl., 40 mg	28 tabl.	5909990818082	12,92	13,57	17,07	12,20	30%	8,53
Tezeo, tabl., 40 mg	56 szt.	5909991086626	20,43	21,45	26,97	24,40	30%	9,89
Tezeo, tabl., 80 mg	28 tabl.	5909990818150	25,79	27,08	32,60	24,40	30%	15,52
Tezeo, tabl., 80 mg	56 szt.	5909991086633	40,87	42,91	51,44	48,79	30%	17,29
Tolura, tabl., 40 mg	56 tabl.	5909997077628	25,22	26,48	32,00	24,40	30%	14,92
Tolura, tabl., 40 mg	84 szt.	5909997077635	30,62	32,15	39,18	36,59	30%	13,57
Tolura, tabl., 80 mg	56 tabl.	5909997077697	50,44	52,96	61,49	48,79	30%	27,34
Tolura, tabl., 80 mg	84 szt.	5909997077703	61,24	64,30	74,84	73,19	30%	23,61
Tolura 40 mg tabletki, tabl. powł., 40 mg	28 tabl.	5909997077604	13,55	14,23	17,74	12,20	30%	9,20
Tolura 80 mg tabletki, tabl. powł., 80 mg	28 tabl.	5909997077673	26,19	27,50	33,02	24,40	30%	15,94
Zanacodar, tabl., 40 mg	28 szt.	5909990941841	8,64	9,07	12,58	12,20	30%	4,04
Zanacodar, tabl., 80 mg	28 szt.	5909990941926	17,28	18,14	23,66	23,66	30%	7,10
Candesartanum cilexetilum								
Zakres wskazań pozarejestacyjnych objętych refundacją: <1> nadciśnienie tętnicze u dzieci do 6 roku życia; przewlekła choroba nerek u dzieci do 18 roku życia; <2> leczenie renoprotekcyjne u dzieci do 18 roku życia								
Atacand, tabl., 16 mg	28 szt. (2 blist.po 14 szt.)	5909990430123	29,33	30,80	36,32	24,40	30%	19,24
Atacand, tabl., 8 mg	14 szt. (1 blist.po 14 szt.)	5909990430017	16,53	17,36	19,37	6,10	30%	15,10
Atacand, tabl., 8 mg	28 szt. (2 blist.po 14 szt.)	5909990430024	18,09	18,99	22,50	12,20	30%	13,96
Candepres, tabl., 16 mg	28 szt. (4 blist.po 7 szt.)	5909990739653	22,14	23,25	28,77	24,40	30%	11,69

Nazwa, postać i dawka leku	Opak.	Kod EAN	UCZ [zł]	CHB [zł]	CD [zł]	WLF [zł]	PO	WDŚ [zł]
Candepres, tabl., 32 mg	28 tabl.	5909990739707	34,20	35,91	44,44	44,44	30%	13,33
Candepres, tabl., 8 mg	28 szt. (4 blist.po 7 szt.)	5909990739592	11,07	11,62	15,13	12,20	30%	6,59
Candesartan Genoptim, tabl., 16 mg	28 szt.	5909991306991	16,74	17,58	23,10	23,10	30%	6,93
Candesartan Genoptim, tabl., 8 mg	28 szt.	5909991306885	8,40	8,82	12,33	12,20	30%	3,79
Carzap, tabl., 16 mg	28 tabl.	5909990937172	19,44	20,41	25,93	24,40	30%	8,85
Carzap, tabl., 16 mg	56 szt.	5909990937196	42,55	44,68	53,21	48,79	30%	19,06
Carzap, tabl., 32 mg	28 tabl.	5909990937264	38,88	40,82	49,35	48,79	30%	15,20
Carzap, tabl., 8 mg	28 tabl.	5909990937080	9,72	10,21	13,72	12,20	30%	5,18
Carzap, tabl., 8 mg	56 szt.	5909990937103	21,28	22,34	27,87	24,40	30%	10,79
Kandesar, tabl., 16 mg	28 szt.	5909990962945	19,44	20,41	25,93	24,40	30%	8,85
Kandesar, tabl., 8 mg	28 szt.	5909990962839	9,72	10,21	13,72	12,20	30%	5,18
Kangen, tabl., 16 mg	28 szt.	5909991020507	17,15	18,01	23,53	23,53	30%	7,06
Karbis, tabl., 16 mg	28 szt.	5909990772193	23,22	24,38	29,90	24,40	30%	12,82
Karbis, tabl., 16 mg	56 tabl.	5909990772209	42,34	44,46	52,99	48,79	30%	18,84
Karbis, tabl., 32 mg	28 tabl.	5909990772230	42,34	44,46	52,99	48,79	30%	18,84
Karbis, tabl., 8 mg	28 szt.	5909990772162	11,61	12,19	15,70	12,20	30%	7,16
Karbis, tabl., 8 mg	56 tabl.	5909990772179	23,00	24,15	29,67	24,40	30%	12,59
Ranacand, tabl., 16 mg	28 szt.	5909990801350	22,68	23,81	29,33	24,40	30%	12,25
Ranacand, tabl., 8 mg	28 szt.	5909990801367	11,99	12,59	16,10	12,20	30%	7,56
38.0. Antagoniści aldosteronu - spironolakton								
Spironolactonum								
Zakres wskazań pozarejestracyjnych objętych refundacją: <1>nadciśnienie tętnicze inne niż określone w ChPL - u dzieci do 18 roku życia; <2>pozawałowa dysfunkcja skurczowa lewej komory								
Finospir, tabl., 100 mg	30 szt.	5909990965977	16,74	17,58	22,24	21,22	30%	7,39
Finospir, tabl., 25 mg	100 szt.	5909990965861	15,12	15,88	20,02	17,69	30%	7,64
Finospir, tabl., 25 mg	30 szt.	5909990965854	7,02	7,37	8,95	5,31	30%	5,23
Finospir, tabl., 50 mg	100 szt.	5909990965885	27,54	28,92	35,37	35,37	30%	10,61
Finospir, tabl., 50 mg	30 szt.	5909990965878	9,18	9,64	12,51	10,61	30%	5,08
Ismian, tabl. powł., 100 mg	20 tabl.	5909991277192	9,53	10,01	13,62	13,62	30%	4,09
Ismian, tabl. powł., 100 mg	30 tabl.	5909991277208	14,30	15,02	19,68	19,68	30%	5,90
Ismian, tabl. powł., 25 mg	100 tabl.	5909991277123	11,91	12,51	16,65	16,65	30%	5,00
Ismian, tabl. powł., 25 mg	20 tabl.	5909991277079	2,38	2,50	3,54	3,54	30%	1,06
Ismian, tabl. powł., 25 mg	30 tabl.	5909991277086	3,56	3,74	5,32	5,31	30%	1,60
Ismian, tabl. powł., 50 mg	30 tabl.	5909991277147	7,15	7,51	10,38	10,38	30%	3,11
Spironol, tabl., 25 mg	100 szt.	5909990110223	18,68	19,61	23,75	17,69	30%	11,37
Spironol, tabl., 25 mg	20 szt.	5909990110216	5,35	5,62	6,67	3,54	30%	4,19
Spironol, tabl. powł., 50 mg	30 szt.	5909991244651	8,10	8,51	11,38	10,61	30%	3,95
Spironol, tabl. powł., 50 mg	60 szt.	5909991244668	16,20	17,01	21,67	21,22	30%	6,82
Spironol 100, tabl. powł., 100 mg	20 szt.	5909990673124	10,04	10,54	14,15	14,15	30%	4,25
Verospiron, kaps. twarde, 100 mg	30 szt.	5909990488513	15,66	16,44	21,10	21,10	30%	6,33
Verospiron, tabl., 25 mg	20 szt.	5909990117215	5,40	5,67	6,72	3,54	30%	4,24
Verospiron, kaps. twarde, 50 mg	30 szt.	5909990488414	9,72	10,21	13,08	10,61	30%	5,65

Skróty: UCZ – urzędowa cena zbytu, CHB – cena hurtowa brutto, CD – cena detaliczna, WLF – Wysokość limitu finansowania, PO – poziom odpłatności, WDŚ – wysokość dopłaty świadczeniobiorcy

5.2. Strategia wyszukiwania publikacji

Tabela 11. Strategia wyszukiwania w bazie Cochrane Library (data ostatniego wyszukiwania: 30.11.2018 r.)

Nr wyszukiwania	Kwerenda	Liczba rekordów
#1	MeSH descriptor: [Enalapril] explode all trees	1688
#2	MeSH descriptor: [Losartan] explode all trees	1121
#3	MeSH descriptor: [Ramipril] explode all trees	561
#4	MeSH descriptor: [Spironolactone] explode all trees	819
#5	MeSH descriptor: [Valsartan] explode all trees	726
#6	(benazepril or candesartan or enalapril or losartan or quinapril or ramipril or spironolactone or telmisartan or valsartan):ti,ab,kw (Word variations have been searched)	10461
#7	#1 or #2 or #3 or #4 or #5 or #6	10509
#8	(child or children or childhood or adolescen* or paediatr* or pediatr* or young* or newborn* or neonate* or infant*):ti,ab,kw (Word variations have been searched)	276335
#9	MeSH descriptor: [Infant] explode all trees	15086
#10	MeSH descriptor: [Child] explode all trees	1406
#11	MeSH descriptor: [Adolescent] explode all trees	97932
#12	#8 or #9 or #10 or #11	276335
#13	#7 and #12 with Cochrane Library publication date Between Jun 2015 and Dec 2018, in Cochrane Reviews, Trials	236